

НАРОДНА

СЕДМИЧНИК ЗА

ИЗКУСТВО, КУЛТУРА И ПУБЛИЦИСТИКА

Год. XVIII, бр. 46 (1957)

КУЛТУРА

8 стр., цена 5 ст., 9 ноември 1974 г.

ОРГАН НА КОМИТЕТА ЗА ИЗКУСТВО И КУЛТУРА

ПАРТИЙНА ПОВЕЛЯ, ВСЕНАРОДНО ДЕЛО

Павел Матев

Когато преди около година получих писмото на др. Йордан Чуховски, агроном от с. Гостилница, Габровско, исках отначало да се срещна с неговия автор, тъй като той беше изказал някои съществени според мен съображения за всенародното естетическо възпитание. Но след това ми се стори, че ще е по-полезно да доведа неговите съображения до вниманието на общественото мнение, за да послужат те като основа за сериозно обсъждане. Обърнах се към в. "Народна култура". На неговите страници почти десет месеца вече се разискват както въпросите, поставени от др. Чуховски, така и редица други, не по-малко важни проблеми на естетическото възпитание. Аз нямам намерение да правя заключение, да тегля окончателни изводи от състоялото се обсъждане. Искам да споделя само някои лични съображения и надежди. Да погледнем нашето общество, нашите трудови хора, нашите творчески работници, учители, общественици да засияват практическата си активност по решаването на задачите за изграждане на всенародна програма за естетическо възпитание и нейното прилагане в живота.

Защото тази задача е породена от практическите нужди на изграждането на развито социалистическо общество от насъщите потребности на нашия съвременен живот. Защото е повеля на партийната мъдрост и далновидност, на партийното новаторство и державност.

Някога Маркс и Енгелс предвиждали, че с преодоляването на осакатяващото единствено разделение на труда ще излизат недръжките от социални преврати творчески сили на човека и всеки, който носи в себе си

КРАСОТАТА В НАШИЯ ЖИВОТ

изискванията на шемната научно-техническа революция и за промените в човешкото битие, за ръководното място на науката, за бързото развитие на образованието, за увеличаващото се свободно време, урбанизацията, демографски промени, за приближаването на нашето общество към границите на неговата социална еднородност — и да осигури простор за развитието на творческия потенциал на нашия много талантилен народ, за активното всенародно участие в създаването и управлението на културата.

Това не може да бъде кампанията задача, модно увлечение, което ще пошуми и ще отминне. Става дума за дълговременна, постоянна задача, която обхваща даже най-далечните цели и периоди на социалистическата културна революция. Тя не може да бъде и дело само на отделни институти или само на Комитета за изкуство и култура и неговите подразделения, въпреки че е и си остава главна задача на нашия комитет и на националния комплекс "Художествено творчество, културна дейност и средства за масова информация". Това е задача на целия народ, на всички държавни институти, особено на тези, които са свързани с дейността си културни задачи (редна стопанска министерства и съвети на Държавния съвет, Министерството на народната просвета, Комитетът за наука, технически прогрес и висше образование, Министерството на народ-

(Продължава на 7-а стр.)

Нар. артист на СССР Юрий Озеров (в средата), известен като постановчик на "Освобождение", през тези дни работи в България епизод от новата си киноопера "Комунисти", която ще отрази събитията в Европа през 1943 — 1944 г.

ДРУГАРЯТ ТОДОР ЖИВКОВ ПОСЕТИ РЕТРОСПЕКТИВ- НАТА ИЗЛОЖБА

На 4 ноември първият секретар на ЦК на БКП и председател на Държавния съвет ТОДОР ЖИВКОВ, придружен от другарите АЛЕКСАНДЪР ЛИЛОВ, БОРИС ВЕЛЧЕВ и ПЕНЮ КИРАЦОВ посети изложбата "30 години българско социалистическо изобразително изкуство".

Партийните и държавни ръководители бяха посрещнати от председателя на Съюза на българските художници нар. художник Светлин Русев и от членове на ръководството на съюза. Изложбата бе посрещната с огромен интерес от гостите. Тя представява една ретроспекция на развитието на българското изобразително изкуство през годините на народната власт и най-голяма проява в културния живот на Съюза на българските художници.

На 6 ноември другарят ТОДОР ЖИВКОВ, придружен от другарите ПЕНЮ КИРАЦОВ, ГЕОРГИ СТОЙЧЕВ, ГЕОРГИ СТОЙЧЕВ, ЛЮДМИЛА ЖИВКОВА, посети националната изложба "Три десетилетия българска социалистическа архитектура".

Гостите бяха посрещнати от председателя на Съюза на архитектите в България арх. Методи Писарски.

Прегледът на младите композитори

На няколко пъти през годината българските музикални демонстрации във фестивали, посветени на тридесетгодишнината от социалистическата революция, постигнатото от тях за три десетилетия свободен живот. И то не само в ред на младите композитори — в понеделник 11 октомври, в зала "България" започна четвъртият преглед на тахното творчество, организиран от Съюза на българските композитори, Централния комитет на Комсомола и Комитета за младежта и спорта.

На младите са предоставени най-хубавите зали на столицата. Тези демонстрации ще бъдат излъчвани от Софийската държавна филхармония и симфоничния оркестър при Комитета за телевизия и радио, хора при Анамбала за песни при КТР, камерния оркестър "Българска музикална младеж", изтъкнати инструменталисти. Наред с вече утвърдените автори Александър Носифов, Георги Костов, Александър Тенков, в програмата в програмите творби от належащите през последно време Михаил Пеков, Румяна Станева, Виктор Чичков, Димитър Николов, Д. Наумов, на по-младите Р. Петкова, Р. Байрактаров, Евг. Платов, Ст. Дравошкови, Юл. Ценова, Пл. Джурев, Ф. Павлов. Впрочем нека не изброяваме всички — по-добре е да чуете написаното от тях и тогава да направите изводи за творчествата на младите.

КРАСОТАТА В НАШИЯ ЖИВОТ

Чрез всеобщото разкрояване на човека — ето как доказва своята същност социализмът. Той пренебрегва понятията "привилегированост", "малочисленост", "недостатъчност" в една област на живота, смятана в миналото за "най-аристократична", каквато е културата.

Разбира се, общата насока на културната политика при социализма не е нещо застинало, непроменено, нято пък стиващ поток, дивещ се в границите на доброто пожелание. Решението на Десятия конгрес на партията за създаване на всенародна програма за естетическо възпитание е доказателство

ДУХОВНОТО БЪДЕЩЕ

Някои изводи от разговора
за естетическото възпитание във
в. "Народна култура"

во за творческия характер на партийната линия. Тази програма ще акумулира на събрания през тридесетилетния опит, ще се базира на постигнатото досега. Тя ще внесе извънредно необходим елемент в системност, тъй като развитието излиза на преден план един являне за сметка на други.

В програмата на БКП, приета на конгреса, е записано: "Колкото повече обществото се приближава към комунизма, толкова повече у човека ще се пробужда художничкият и като центел, и като създател на красотата... Развитие на художествено-творческите заложи на отделната личност, приобщаване

на целия народ към красивия и възвишен свят на изкуството — такова е напредването на по-нататъшното развитие на социалистическата култура."

В този текст се открояват съществени черти на културната политика при социализма. Всенародност, активност от страна на всеки член на обществото, непрекъснатост на естетическото възпитание. Отхвърля се не само "недостатъчността", отхвърля се и кокетливото съзнание, характерно за буржоазното общество.

Изпълнението на партийните пре

(Продължава на 7-а стр.)

150 години Малий театър

ВЕКОВНИ ВРЪЗКИ

Проф. Стефан Каракостов

Значението на Малий театър за българското театрално изкуство е толкова голямо, че ние не можем да го отделим от нашата култура. Когато през сребрната на миналия век се формират новият български театър, "Централен сценарий" от 27 март 1848 г. дава пример с руския театър начело с неговия баща Федор Волков. Почти всички български възпитаници в Москва минаха през залата на Малий театър. Добри Войников знае и се учи от любимците на Малий театър Гогол и Островски и през 70-те години, когато издава своето ръководство по словесност, нарича го "Малий театър". Най-чудните драматически поети у русите са Пушкин, Островски и Тургенев. Това се повтаря от редица наши възрожденски драматурзи.

Един от най-упоритите ученици на Малий театър, възприел неговите традиции и дух от Грибоедов, Лермонтов, Пушкин, Гогол и Островски, е Любен Каравелов, който в 60-те години живее в Москва. Именно Каравелов схваща от отношението на руската ре

волюционна демокрация към Малий театър, че е нужно и в България да се разгърне национален театър. Тъй както Гогол искаше да се създадат на руска сцена "руски характер", така и Каравелов изисква: "Сяка една драма, всеки един роман, всяка една повест само тогава могат да се нарекат български, когато в тях се описват сцени из българския живот... Опишете действителния живот, какъвто си е, и вие ще принесете на народа голяма полза." Според Каравелов "делта на съвременните наши писатели е да осветят всичките нечестотии, които ни обкръжават".

Захарий Стоянов още в своите "Записки по българските въстания" се възхищава от таланта на великия артист на Малий театър Шупенки и с достойнство подчертава, че той е бил крепостен.

Актьорската школа на Малий театър има решаващо значение за формирането на българския сценически реализъм. Това е влиянието на Малий театър през 90-те години, когато първите руски възпитаници на свободна България

като Васил Налбуров и Радул Капел подеха възрожденската любов към Гогол и Островски и утвърдиха на българска сцена репертоара на Малий театър.

Влиянието на Малий театър бе доведено до своята най-висока точка, когато на негова сцена се учат Гено Киров, Адріана Булевска, а за дълго в Русия са командировани Иван Попов и П. К. Стойчев. С този театър се срещна и Вера Игнатиева. Споменатите актьори пренесоха непосредствено майсторството на Малий театър в един от най-възходящите моменти на неговото развитие, когато там играеха Ленски, Южин, М. П. Саловски, Фелетова и колосът на световния театър М. Н. Ермолова.

Гено Киров, един от стълбовете на Народния театър, майстор на сценическата реч, бе пленен от Малий театър, а неговото изкуство и репертоар той превърна в свое лично дело. Поразен от правдата на този театър, той пише от Москва до своите другари в

(Продължава на 4-а стр.)

ВЕСТНИК «Народна КУЛТУРА» НАГРАДЕН

Съюзът на българските журналисти и Центърът за художествена самодисциплина организираха конкурс за най-добро отразяване на проблемите на художествената самодисциплина във връзка с IV републикански фестивал.

Комисията по провеждане на конкурса присъди следните награди:

За най-активно участие на редакционен първа награда получава вестник "РАБОТНИЧЕСКО ДЕЛО", втора вестник "НАРОДНА КУЛТУРА", трета вестник "КООПЕРАТИВНО СЕЛЮ".

За най-добър журналистически материал: първа награда се присъжда на ПЕТЪР КРЪСТЕВ — журналист в Радио София, втора на ЖАНА АВИШАЙ — журналистка във в. "Народна култура", и трета на ЮЛИЯ ПИСКУЛИНСКА — журналистка във в. "Труд".

ПРЕДИ ПЕТНАДЕСЕТ ГОДИНИ, В ДЕНЯ НА ОКТОМВРИЙСКАТА РЕВОЛЮЦИЯ 7 НОЕМВРИ 1959 Г., В ЕТЕРА ЗА ПРЪВ ПЪТ СЕ РАЗНЕСЕ ОБРАЗНО-ЗВУКОВИЯТ СИГНАЛ НА БЪЛГАРСКАТА ТЕЛЕВИЗИЯ. ДНЕС ТЯ Е МОГЛА ПРОПАГАНДЕН ИНСТИТУТ СВОЕ МЕСТО В НАШАТА ОБЩЕСТВЕНО-ПОЛИТИЧЕСКА И КУЛТУРНА ЖИВОТ. На снимката НАР. АРТ. РУЖА ДЕЛЧЕВА и ЛЮБОМИР КИСЕЛИЧКИ В СЦЕНА ОТ НОВАТА ПОСТАНОВКА НА ТЕЛЕВИЗИОННИЯ ТЕАТЪР "ПЪТУВАНЕ ДО ИСТИНАТА" ОТ ЛОЗАН РЕЖИСОР КОВ. (РЕЖИСОР НИКОЛАЙ САВОВ Снимка Любомир Милованов)

АЛЕКСЕЙ АРБУЗОВ: «С ОГРОМНИ БОГАТСТВА РАЗПОЛАГА БЪЛГАРСКИЯТ ТЕАТЪР»

— Обичам театъра! Обичам го и досега, макар да работя в него почти 50 години! Той не ми е омръзнал и никога няма да ми омръзне. Но не мислете, че винаги ми носи само наслаждение. Носи ми понякога и разочарования, и мъка, и скръб; понякога си отиваш вътрешно проклятия го, и все пак се връщаш от ново и отново, защото се надяваш да видиш в него онова, което те възбужда, което може да ти даде нещо живо и интересно общуване с изкуството на актьора.

Този френетичен захлас е предизвикан от поемично поставения въпрос пред Алексей Арбузов за перспективите на съвременния театър в условията на нарастващата конкуренция с киното и телевизията. Арбузов си остава "чист театър", влюбен в магията

на сцената; не случайно той не е протестирал на нито един свой сюжет, слаби са съмненията му и с телевизията. Вече го единствената му обич към театъра и в тази си "многомисленост" той може да изглежда понякога малко старомоден, но съвсем разгореено отстоява убеждението си за първоопределящото значение на театъра.

Питам го за началото на творческия му път. Той ми разказва, че в първото театрално образование и дори е играл на сцена. Още 2-годишен бил статист в Ленинградския оперен театър играл е два сезона в този театър и след завършване на театралното училище.

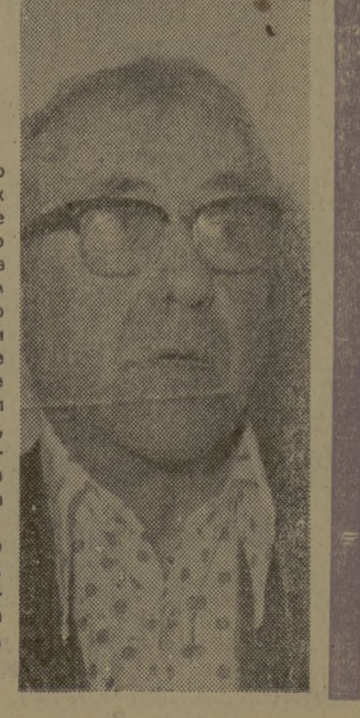
— Кажете, Алексей Николаевич, кога за пръв път се пристъпихте към драматургията и кога започнахте да пишете?

— Моето запознаване с театъра стана твърде рано, а с драматургията се заех някак си случайно и за самия мен. Аз завърших театралното училище в особено бурно и сложно време, когато ни се искаше всичко да обнимем, а класиката и дори самият театър ни изглеждаше като нещо отживяло и безинтересно. И ние организирахме агитбригади, които обслужваха възникващите тогава колхоза. Това бе през 1930 г. — болшевишката пролет, най-горещото, страстно време от строителството на социализма, и ние отивахме по селата с чисто агитационни програми. Това бяха едни от най-интересните пътувания в моя живот: не само играехме спектакли, но едновременно аз четях и лекции на антирелигиозни теми. Случваше се да ни нападнат кулаци, подпалваха вагона, в който живеехме — това бе

жестокото време на класова борба на село. И когато пристигнем в някой колхоз, на нас ни се искаше не просто да покажем програмата, написана предварително, на нас ни се искаше да се отзовем на онова, което ставаше именно там, именно днес. Още с пристигането си научавахме последните новини в колхоза. А тогава се случваше какво ли не: убиваха селскостроители, председатели на колхоза, активисти. Всичко това ние искаше да включим в програмите си. И тъй като моите другари знаеха, че пиша стихове, и ме смятаха за нещо като писател, тъкмо на мен се над да съчинявам текстове за програмата. А после моите приятели започнаха да ме убеждават: "Защо да играем

(Продължава на 4-а стр.)

нашето интервю

НАШАТА ТЕЛЕВИЗИЯ

Някак неусетно изминаха тези петнайсет години и забравен биг на времето отдалечи с цели три петлетки „рождени ден“ на телевизията. Неумолимият закон на стареената цивилизация, промяната в бита и навигиите я направиха фаворит в нашето всекидневие. Сега не можем да си представим дните, които ни придружават, без нашия диалог с телевизията, без тези мигновени срещи с познати и непознати хора на екрана. И то за краткотраен и романтичен догма със света, който „визия“ не показва в дома ни и показва свои радости или скръби. И когато тогава шестнайсетият рожден ден, всичко това ще бъде в повече две године и на две години. Тогава и проблемите ще се множат заедно с нашите диалози с телевизията...

Направо е много особено през последните две-три години. Настъпиха положителни промени в конструкцията на програмата, нивото се — както е модно да се казва — концепцията на художественото телевизионно творчество. Въпросите за съотношение то между публицистика и изкуство намериха разрешение в стабилизирания на двете основни функции на днешната телевизия — тя е не само разпространител, но и създа тел на художествени ценности. А този факт, признат вече от всички творчески съюзи, сам по себе си определя широк периметър за творчество, в което има място и за журналистика и за писател, и за художника, композитора, актьора, музиканта, архитекта, филмовия режисьор. Така синтетичната природа на „осмата муза“ събира към във фокус стремежите и амбициите на различните творци и им предоставя уникална, всенародна трибуна за изява на таланта. Но при условие, с което не се прави компромис: чистота на класово-партийния критерий и на естетическото мислене. Това отчетливо личи във всички предавания и този процес не е временно явление, нито случайна възникналост, а белег на постоянен стил в работата, на една постоянна методология. Процесът на обединение с творчески съюзи особено се засили през последната година и това закономерно интегриране между художествените творци и най-мощния национален институт в областта на пропагандата е знаменителен показател за съвременния тенденция в областта на културата. Художественото творчество наизява от концерната зала и театралния салон, от галерията за изложби и залата за рецитали и „отива“ в милиони домове на почитатели на изкуството. Така ефирът става посредник между „производител“ и „консуматор“, а двустранната връзка зрител-телевизия придобива реална стойност. Като знаем стародавната обич на народа ни към изкуството, трябва високо да оценим този факт като извънредно важно за естетическото възпитание на народа. Тези възможности тепърва ще се разкриват, защото възможностите не са изчерпани — свидетелство за това са сключените напоследък договори за сътрудничество между телевизията и някои творчески съюзи и печатни издания. Очевидно това е процес, който е в хармония с наисканията на плебума по идеологическите въпроси, където се изтъква организаторската роля на средствата за масова информация и пропаганда. В решението между другото се казва: „... Централният комитет подчертава, че на съвременния

етап неумолимо нараства значението на средствата за масова информация и пропаганда, че те стават мощен канал за разпространяване на духовни ценности и за идеологическо въздействие. Същевременно все повече ще се засили на тяхната организаторска роля... Тази важна функция на нашата телевизия пролича особено ясно преди и по време на 30-годишнината от 9 септември. Посрещането на голям празник винаги е мерило за зрелостта и стила на практическата работа, защото отразяването му със средствата на публицистиката или художествено творчество поддържа идеологическата годност на хората, които работят в него. Нека припомним цикъла предавания за големите строители на петлетката, възбудящите срещи с героите на труда, съдържателните разговори с партийни и държавни дейци, директните репортажи от обектите, които „влязоха в трудовата гвардия“ на ударната година, емоционалните предавания със сюжет от антифашистката борба, празничните художествени творби — филми, песни, литературни рубрики. Така амбицията и дългът се сляха в една издържана художествена продукция, която озаглавява „по телевизионен начин“ незабравимите дни. Тук трябва да прибавим почетното място по отразяване празничните на българо-съветската дружба и по-специално Дните на българската култура в СССР. Няма да забравим концерта в Москва, който „срещаше“ „конкретен добротвор“ в нашите долове, нито възторга и признателността на съветските хора. Телевизията ни направи участница в тези тържества и ние знаем, че те прибавят нова топлина в нашата дружба. Погледнати откъм проблема интеграция, тези предавания са не само летописен документ, но и свидетелство за един постоянен процес — творческото обединяване на българската и съветската телевизия. Последната година бе твърде плодотворна в това отношение и в твърде различни посоки — за съвместни творчески срещи с авторите на нашите многосериен филми, проектирани у нас, активизира се обмяната на писател, продължиха положителните тенденции в петичната програма, увеличих се размяната на програмите, подписа се договор за сътрудничество със съветската телевизия. Така телевизията участва по свой път в общия процес на интеграция със съветската култура и всичко това ни напомня, че рожденият ден, 7 ноември, е знаменителен символ — денят на Октомврийската революция изпълва с реално съдържание оня миг, когато нашата телевизия е започнала първите предавания...

Неотдавна в нашата редакция се състоя обширен разговор между творческите съюзи и ръководството на телевизията. Авторитетният форум, в който участваха изтъкнати писатели, журналисти, художници, композитори, музиканти, филмови дейци, актьори, оцени високо работата на телевизията във всички области на културното строителство. Бе подчертана художествената изисканост във филмовата или театралната продукция на телевизията, динамиката, с която се създават многосериен филми и тех

ният радостен прием от зрителите. Изтъкнато бе порасналото умение на публицистите, тяхната гражданска непримиримост в предаванията като „Гражданска трибуна“, „Диалози“, „Панорама“. Живовитното разнообразие е белег на професионални търсения в предаванията за трудовите хора и това отчетливо се забелязва в цикъла „По националните строки“. Народнолюбив характер на нашата телевизия вече е факт, който има няколко измерения. От една страна, трудовият човек е редовен гост на екрана и ние го виждаме не само в завода, мината или строителните скелети, но и у дома си, много от личните му радости и грижи, стремежите към обогатяване на културните познания, обичта му към изкуството. През изминалата година беше „прокуден един миг“ — че вътрешната тематика не била интересна — и това, трябва да признаем, е постижение за цялата национална публицистика. От друга страна, камерата отдавна е престанала да бъде елемент от телевизионното студийно и едва ли има ден, когато тя не е на някой строителен обект. Така на практика се съществява двустранна връзка с огромната и почетна армия от трудови хора, за които в същност — се прави телевизия. В социалистическото общество като цяло то не мислим един национален институт с извънредно важно значение на идеологическия фронт да „уважава“ на съмнителния вкус на малка групичка „ценители на фино изкуство“ и да пренебрегва волята и желанието на народа. Елитарността е чужда на нашата телевизия. Струва ни се, че е създадена предпоставка за бъдещо творчество, основано на всичко добро, което е постигнато, и премахване на недоброто там, където все още го има. Предстои например изравняване на критичния тон между публицистика и художествените предавания и това ще бъде направено чрез предавания от типа на „За и против“, които са в процес на оформяне. Или да, рече, проблемите на „толка в калцър“, които също са в процес на уточняване и специален обект на внимание от страна на ръководството. Ние неведнъж сме разглеждали този въпрос и сме посочвали много слабости в поведението на хората, в начина на поведение пред камерата и в стила на общуване с аудиторията. Очевидно направеното „пресвяване“ подобри нещата, но процесът не бива да спира дотук. Проблемът не е само наши, с него се занимават почти всички телевизии, особено тези с по-малък опит и „възраст“, но той не „спира от днешен ред“, защото дебатите пред камерата на авторитетни и популярни хора придава особена тежест и престиж на телевизията...

И така равновесната е положителна. „Осмата муза“ на България показва растен полем и нашата творческа интелигенция все повече съвърша своите художествени амбиции с нейните възможности и перспективи. Това явление е напълно в духа на времето, в което живеем — време на остроти и победоносности за нас идеологически битки, където комунистическата идея покорява дупките и сърцата на хората. Струва ни се, че такава заключение отговаря на деловия тон, при който преминава петнайсетата годишнина на българската телевизия. Както изисква обичаят, ние честитим празника на всички телевизионни творци и пожелаваме нови успехи в тяхната отговорна и трудна работа.

„НАРОДНА КУЛТУРА“

СЦЕНА ОТ ТЕЛЕВИЗИОННАТА СЕРИЯ „ЗАВЕЩАНИЕТО“ (РЕЖИСЬОР МИЛЕН ГЕТОВ)

Снимка: Кръстина Василева

ТВ НОВИНИ

На 7 ноември 1974 г. Българската телевизия отпразнува 15-годишнината от своето създаване. По този случай цялата вечерна програма на 9 ноември е съставена от по-характерни и запомнящи се от зрителите предавания през изминалия период.

Телевизионните зрители ще видят отново един епизод от популярната серия „Семейство Илминикови“ — „Наследството“ (сценарий Николай Хайтов, режисьор Димко Захариев)

Ще бъдат показани моменти от два епизода на първия български телевизионен многосериен филм „С лагоните на дявола“ (режисьор Нелчо Чернев).

„Порасналият“ вече деца ще срещнат с първия си любим телевизионен герой Петя човек — ланет брада. Ще се излъчи една от първите приказки, които той разправя за малките зрители.

Ще бъдат излъчени два филма, довели международни награди на българската телевизия: филмът „Въртели“ на режисьорката Светлана Фингова и завоювал втора награда „Сребърната арфа“ на фестивала в Дублин през 1969 г., а „Карнавалът на животните“ на режисьорите Никола Грозев и Иван Комитов е спечелил втора награда „Сребърната роза“ през 1967 г. на телевизионния фестивал за забавни програми в Монтьор (Швейцария).

Един от първите режисьори, започнали работа в телевизията, Ангел Вълчанов подготвя предаване за антьорите, които най-тисно са свързали своя творчески път с телевизионното изкуство. Водещ е народният артист Любомир Кабанчев.

Главна редакция „Музика и забава“ ще поднесе сборна програма от най-хубавото, което е излъчвала през тези години.

Спектакълът на Телевизионния театър „Здравейте, татковци“ от съветския автор Отоленко (режисьор Алберт Анжел) е една от най-добрите приноси от зрители телевизионни постановки. Тя също ще бъде показана отново на малкия екран.

ОТНОВО ЗА ЖУРНАЛИСТА ПРЕД МИКРОФОНА

Петко Русев заслужил деятел на културата

Много правилно в „Народна култура“ поставя този въпрос. И той не е толкова прост, колкото изглежда на пръв поглед.

Най-голямото зло започва от подценяването на този вид журналистическа дейност. Ако кажем някому „напиши статия за спилване или вестник“ той възприема задачата като много сериозна. Правилно, проучва, обсъжда. Шом обаче го помолит да приготви кратък коментар за радиото, той с облекчение въздъхва: „Дребна работа. За кой ден го искаш?“. Даже някои вече се смятат специалисти на този род произведение. Имат си готова схема, остава само в нея да налеят няколко отделни елемента.

Уважавам динамиката на радиото, успешния му стремеж бързо да откликва, да реагира. Друг път за него няма. Но бързината и динамизмът не са средства за оправдаване на примитивизма. Именното то още повече налага да се засили контролът, бдителността към безотговорното писане. Да се създаде такъв стил, та ония, които се отнасят с лекота, да не могат да принасят до микрофона. Това е един от верните пътища против подценяването, тъй удивително подхранващото сухото и повърхностно изложение.

Тук има и друг проблем, който радиото не пренебрегва, направило то се чувства тъй, както е реално и необходимо. Но все пак следва по-сериозно да се помисли дали не може по-отрано да се планират и подготвят коментари по важни, интересни за населението въпроси. Да се стигне дотам, че хората да знаят кога и кой компетент автор ще вземе отношение по тях. Тогава вече въздействащата сила на микрофона ще се увеличи много. Така стилът ще осигури по-постоянен и компетентен състав от специалисти по даден въпрос, които ще имат повече време да проучват, да мислят и да излагат пред слушателите богато, оригинално.

2.

Нима нищо по-лошо (за жалост е тая слабост, че сме се простили) да разказваме, по-точно, да преразказваме онова, което хора та знаят. Този маниер най-хората проличава, когато се коментират документи от вътрешен или международен характер. Стига се по някога до тяхното преразказване. Съвсем излизно, защото нищо по-не казваме на хората. Ето едно от най-важните задължения за журналиста — когато застане пред микрофона да каже онова, което слушателите не знаят, те имат нужда от по-богата информация. Най-големият недостатък

е общото формулиране на темата. Например поръчат ти: „Напиши 90 реда за съревнованието“. Или за научния подход и пр. Това направо погубва журналиста. В три страници освен общи постановки той друго не може да сподели. Смело трябва да се отива към декомпозиране на темата. Да се отива към разработка, към петенна и цялостна на нейни отделни страни. Тогава вече има възможност да мислиш по-конкретно, да се отървеш от шаблонните изрази. Необходимостта от кратки материали не бива да се смесва с общото поставяне на въпроса, със стремежа да се каже нещо само и само за да се отчете, че сме изпълнили плана. Актуалността не изключва конкретността, задълбочеността в осветляването на явленията. Обратно — тя пред полага такава разработка на проблемите и тя възможност не бива да се изпуска или пренебрегва.

3.

Шом стоиш пред микрофона трябва да си интересен, заваляващ, въздействащ. Иначе не се явяваш. Радиото вдига въху хиляди хора и когато застанеш пред микрофона, си длъжен да ги „схемелиш“, да ги „заинтересуваш“, да ги накараш да те слушат, а не да затварят приемника, докато дойде времето за естрадната програма. Публицистът навсякъде е публицист. Той разказва за събития, хора, явления, процеси. Те са от живота, от същата на социалистическия труженник. Този труженник твори новото време в царството на оптимизма, тревога, конфликтите, на трудността. Той ги изживява, радва се, страда, мечтае. Вълчу у него няма напрежение през мисълта, сърцето и чувството. А защо някои наши по-братими предават тая сложна днешност като сетоводители, които подреждат цифри, факти? Но те и счетоводители, когато приключават сметките, също изживяват различни явления в зависимост от крайния резултат. А журналистът пред микрофона? Всичко, което казва, няма значение за какво се отнася, следва да бъде изстрадано от него, да се чувствава в словото му отношение, обогатяване, гняв, възхищение. И то специфично, индивидуално изживяване, което да го отличава от другите. Подемниката, хуморът, сарказмът са задължителни елементи на публицистиката. Най-неприятното е, когато журналистът чете монотонно, претрупана с факти и проявена от прекалена стандартизация и сериозност история. И той мисли, че е издържан! Който не предизвиква емоции у слушателите, не е журналист. Като кажат „дайте примери“, някои решени мислят, че спрват пропагандата с живота. И напущат невъзможни Примери — да! Но дайте повече размисъл

върху тях, който да предизвика също размисъл у този, който слуша. Мисля, че това е големият дълг на журналиста.

4.

Обичам да слушам по радиото журналисти, у които мисълта е богата, а изразите образни. Чувства се културата на журналиста. А без нея не сме за никак. Култура по проблема, култура езиково. Колко пъти слушахме в репортажите за световното първенство по гимнастика да се говори за „мъжка техническа комбинация“, за „женска техническа комбинация“, „комбинаторен“ стил и пр.? Просто много се зарадвах, че стана това първенство, за да науча тая езиково новост. Или вземе мете сутрешните спортни радио предавания: „заемни положение на клек“, на „полуклек“, излез от състоянието на „стоене“ и пр. Дразни, мъчи. Журналистът, застанал пред микрофона, е длъжен да има въображение, художествено слово. Да умее да говори, да се чува стана сина на речта му. Ако някой път „говориш“ онова, „всеки ти ти махне с ръка“. Оторото „изкуство“ е едно от големите изисквания за журналиста пред микрофона. Възражават: не всеки може! Нима намерение да споря. Има хора, които пишат чудно, но не могат да четат. Изход от това положение има и радиото разполага с богати възможности в тази насока. Тези истини споменаваме не за да подчертаем смекчаване внята обогатяване, а за да подчертаем още по-силно тезата си — журналистът пред микрофона да владее богатството на българската реч. Оригинален мисъл, оригинално слово — ето го задължителния елемент.

Може би ще се наложи да се усъвършенства още повече работата с авторите. Мисля си така: за всяка роля режисьорът под бира артисти, които могат да я изпълняват. Защо същото не ста не с темите и с творците? Да се специализират те, да се работи повече с тях, да им се помагат! Казват — имаме го всички това. Да — направено е много, но шом стане дума за вътрешностите ски проблеми, започна съветната звъни се на това, на оня и накрива, който се силата, той излиза. А именно този факт води до кампанията, повърхностност, до скучното изложение и пр. Ето защо изходът е в диференцираната работа с авторите, където пропозитион, конкретният подход все повече трябва да заемат централно място. Отрано да вземем мерки, за да може пред микрофона да застане оня журналист, който знае и може, има дарби за своя вид дейност.

ПРОБЛЕМИ НА ТЕЛЕВИЗИОННИЯ ФИЛМ

Съюзът на българските филмови дейци и Българската телевизия организира на 1 ноември 1974 г. теоретична конференция по проблемите на Телевизионния театър. На срещата, открита и ръководена от председателя на Съюза на филмовите дейци засл. арт. Христо Христов, присъстваха зам.- завеждащият отдел „Изкуство и култура“ на ЦК на БКП Милан Маринов, сценаристи, режисьори, критици, журналисти, представители на телевизията. Доклад за състоянието и перспективите на многосериен филм у нас изнесе Владимир Игнатовски, а за филмите, които не излизат в сериите, говори Иван Стоянов. След една обща положителна оценка за състоянието на нашата изразен телевизионен филм бяха разглеждани всички български телевизионни поредици и някои от делни филми. На фона на конкретната продукция беше направен опит за периодизация на сериалния филм. Според нея вече приключваме с увлечението към приключенската тематика и от „На живот и смърт“ започва да се очертава нов период на епична, романична форма на много сериен филм.

Постиженията и проблемите на телевизионния филм предизвикаха голям интерес, което се отрази в изказванията на Янко Янков, Свобода Бъчварова, Владислав Икономов, Александър Грозев, Ангел Вагеницай, Георги Караборманов, Владимир Михайлов, Борислав Шаралиев, Захари Жанков, Камен Тодоров, Никола Петров, Христо Христов. Беше засенат въпросът за специфика на иералния филм в телевизията, за възможностите между кинематографията и телевизията, за новия вид зрител, към когото се адресира телевизионният филм, за малките кадри, които трябва да бъдат привличащи в телевизионното производство, за свободата на режисьора при подхода и разработването на литературния материал и т. н. Общата се внимание също на социологическите проучвания и доколко ясно отразяват те тенденциите в развитието на филмите, обект на обсъждането. В заключение се стигна до извода, че критерият трябва да бъде еднакъв и към телевизионния филм, и към иералния кинофилм. В един от следващите броеве ще отразим подробно работата на теоретичната конференция.

МАЛКИЯТ БОРИС ЧЕРНЕВ В КАДЪР ОТ ТЕЛЕВИЗИОННИЯ ФИЛМ „БЯЛАТА РЪКА“ (РЕЖИСЬОР БЛАГОЙ СТРАЦЕВ, ОПЕРАТОР МИЛЕН КОЛЕВ)

ЗЛАТНА ДОНЧЕВА И ЗАСЛ. АРТ. НИКОЛА АНАСТАСОВ В ТЕЛЕВИЗИОННАТА ХУМОРИСТИЧНА МИНИАТЮРА „ВЕСЕЛИ ГОСТИ“ (РЕЖИСЬОР ЛЮБЕН МОРЧЕВ)

Снимка: Любомир Миланов

СЦЕНА ОТ „СИЛАТА НА МРАКА“ НА ТОЛСТОЙ, ПОСТАНОВКА НА МАЛИЙ ТЕАТЪР

ВЕКОВНИ ВРЪЗКИ

(Продължение от 1-а стр.)

София: „Хората играят, не се шегуват: всяка дума на мястото, всяка стъпка напред.“ С мъка младият артист разбира, че нашият театър, за да бъде национален, ще трябва да чака своите „Грибоедовци“ или „Гоголевици“, които ще го изведат „от това му положение“ на изостановеност. Най-много Гено Киров е пленен от изкуството на своя преподавател по актьорско майсторство, „Нашият режисьор Ленски“, както той нарича реформатора на Малий театър и най-крупната фигура в режисурата, Александър Павлович Ленски. При Ленски Гено Киров учи заедно с едни от бъдещите великани на сцената на Малий театър А. А. Остужев. Защо да по-късно в писмата си до Москва той често изпраща приети на „яснишки познати и мой съученици...“, като почнеш с Остужев.

В края на 90-те години българските ученици на Малий театър се връщат в София, и тогава настъпва дълбокият прелом на българската сцена, отбелязан от санието на Димитър Благоев „Но во време“ (1899 г.). Началото на прелома е постановката на Гено Киров „Василиска Мелентева“ от Островски. Ролята на Василиска той възлага на ученичката на Ленски, Адриана Будевска. Това е първият спектакъл, с който руските възпитаници се представят на българската сцена и творчески прилагат стила и метода на актьорската школа на Малий театър — на яркото драматическо слово, на силния драматизъм и крупен комизъм.

За своето учение в Москва Адриана Будевска написва през 1931 г. интересни мемоари, в които изказва, възторга си от своите преподаватели и най-вече от историка на литературата проф. Стороженко и режисьора А. П. Ленски. За своя любим Ленски нашата Будевска твърде често пише от Москва още по време на следва не го си: „В нашето училище освен професорите преподава по практика Г. Ленски, пръв актьор в Русия. И когато играе, виждаме да слушателец, а човекът, който дава авторитет и иска да изобрази...“

Не по-малко очарована е Будевска от изкуството на крупната актриса на Малий театър М. Н. Ермолова: „Как хубаво играе Ермолова. Вий виждаме игра, на пример страда, но тъй хубаво, тъй естествено, че и вий като че ли страдате с нея, съжалявате и много ясно можете да видите нейното мълчание, или неговият...“

И Гено Киров, и Адриана Будевска, и тези, които минаха през Малий театър след тях, са възпитаници от високата култура на актьорското майсторство, от дълбоката му мисъл и искрена емоционалност. Чрез Малий театър нашите млади артисти изучаваха тайната на авалана на образа и

изразителността на словото. И от критиката си те прилагат на българската сцена. Но какви бяха връзките на Малий театър със преподавателите им, ние не знаем. Когато работех в архива на руските театри и театрални дейци, се откри в архива на А. П. Ленски едно неизвестно за нас писмо на Адриана Будевска до нейния преподавател. Пет години след завръщането си в България, през 1904 г., Адриана Будевска се обръща към него с писмо:

„Дълбоко уважаеми Александър Павлович,

Може би не заслужавам Ваше доверие, но все пак аз се гордея, че съм Ваша ученичка. Създавам само за едно, че аз бях твърде млада и неопитна, за да умей да знам да се ползвам от всичко хубаво, което можете да ми даде Москва. Мога да се похваля, че се научих само на търпение. Но тази тъга за Москва, за училището никога не ще излезе и не зная как ще затихне. За мен ще бъде голяма утеха, ако Вие ме удостоите със свой „портрет“, който ще бъде толкова по-скъп, тъй като аз жадувам за него от вече 4 години.

Искрено предана Ваша ученичка

Адриана Будевска — Гачева

София, 21. VIII. 1904 г.“

Този документ хвърля обилна светлина за любовта на Будевска към нейния учител. Писмото е още по-интересно, тъй като на последната му страничка е молив А. П. Ленски написал: „От ученици!“ т. е. той помни своята ученичка, която обича и високо ценя.

Интересно е да се отбележи, че работата си с Гено Киров и Адриана Будевска А. П. Ленски е проведял не само на руски език, но ги е карал да играят и на български език, тъй като са се готвели за артисти на българския театър.

С Малий театър и неговите артисти в началото на нашия век се запознава и Иван Попов, който в третия том на своята книга „Изминалото на българския театър“ обнародва спомените си за Ленски, Ермолова, Сумбатов — Южин, Саловски, Яблочникова и др. И той от своя страна признава голям опит, който са добили българските артисти от руския театър и специално от Малий театър.

През 1902 г. П. К. Стойчев се среща с артистите на Малий театър в петербургските им гастроли и оттам пише: „Наскоро бяха тук — Ермолова, Фелотова, Ленски имаха неопитен успех...“

Стойчев Българова, строгият половец на Художествения театър, в началото на века се учи в МХТ при Станиславски и Данилов. Когато вижда спектакъла на Малий театър „Без вина виновни“, в подробно писмо описва впечатлението си, а за Ермолова завършва: „Не видях място на фалшивост у нея...“

През 1902 г. П. К. Стойчев се среща с артистите на Малий театър в петербургските им гастроли и оттам пише: „Наскоро бяха тук — Ермолова, Фелотова, Ленски имаха неопитен успех...“

Стойчев Българова, строгият половец на Художествения театър, в началото на века се учи в МХТ при Станиславски и Данилов. Когато вижда спектакъла на Малий театър „Без вина виновни“, в подробно писмо описва впечатлението си, а за Ермолова завършва: „Не видях място на фалшивост у нея...“

По-късно, през 1911 г. Вера Игнатова също се среща с изкуството на Малий театър и отбелязва как при него театралното се губи и излъчва само естествено и простотата на човешките нрави и характер. Кръсто Сарафов се учи в Петербург, но и той в 90-те години обръща поглед към Малий театър. Никога не ще забравя как Сарафов веднъж ми разказваше за А. П. Ленски като за свой учител. За да се види какво е бил Ленски за него, достатъчно е да се сравни портрета на Ленски в ролата на Фамусов от пиесата на Грибоедов „От ума си тегли“ с портрета на Сарафов в същата роля. Нашият артист е взел маската и костюма на Ленски в тази роля и създава свой образ, без да крие, че се учи от него. А това бе любима роля на Сарафов.

Влиянието на Малий театър върху българските му ученици е от историческо значение за българския театър. Тяхното учение при Ленски и Ермолова, усвояването на Шпешниковите и Мидоловите традиции е етап в развитието на българския сценически реализъм. Това съвсем ясно се отбелязва от списанието на Димитър Благоев „Ново време“, което през 1899 г. приветства завръщането на българските възпитаници в Русия и оценява какво ново им е престоило в реформирания на българския театър.

След Великата октомврийска социалистическа революция, когато дълбоко реалистичното и социално по своето съдържание изкуство на Малий театър стигна до най-висшата си форма — социалистическия реализъм, — българският театър отново взема в непосредствен допир с него. На път за Берлин през 1921 г. пристига в София едни от най-големите съветски актьори на Малий театър Степан Леонидович Кузнецов. Неговите гастроли на софийска сцена поразяват с показното изкуство, в което блика и обществено съдържание, и широта на поетичните размах, и възхищение. На сцената на Софийския театър той изпълнява роли те на Расплюе, Лайлдинг и др. Знае мова и Аркашка, в театър „Ренесанс“ играе Фердинандо от „Идиот“ на Достоевски, а в Народния театър Хлестаков. Това е едно от ярките събития в нашия театър след посещението на мхатовската трупа на Качалов в София.

През 1925 г. нашата театрална общественост чувства стогодишнината на Малий театър, а прогресивният ни печат начело със списанието на Георги Бакалов „Нов път“ приветства тази софийска ина. В изтънченото на нашия реалистичен театър през 20-те години българските артисти се научаваха твърде много от опита на Малий театър. Гено Киров като ученик на този театър неуморно запознаваше своите ко

леди с изкуството на Ленски (виж „Из бележника на Гено Киров“, сп. „Актьор“, кн. 3 — 4, 1923 г.), Южин и Ермолова. През 1924 г. у нас се появи статията на ръководителя на съветския Малий театър Южин под заглавие „За дачите на театъра“. Когато през 1927 г. умира директорът на Малий театър А. И. Южин, българският театрален печат изрази своя ята почит към великия актьор и режисьор (сп. „Български артист“, кн. 15 — 16, 1927 г.).

Връзките между съветския Малий театър и българския станаха истински здрави и постоянни благодарение на победата на социалистическата революция у нас. Още в дните на победата на българската сцена се появи филмът на Малий театър като пътуващ военен театър. Това бе първият непосредствен допир със съветския театър през този филм, показан на наша сцена спектакъл „Не се вози на чужда кола“. И само шест години по-късно, през 1931 г., на сцената на Народния театър „Ив. Вазов“ излезе артистът на СССР — Б. А. Вабочкин поставя „Разлом“, „Лайлдинг 33“ и „Дачници“. Благодарение имен на Б. А. Вабочкин за първи път на наша сцена се появи образът на Георги Димитров и безспорно театрален спектакъл „Дачници“. Днес името на Вабочкин е тясно свързано както с Малий театър, който режисьор е, но и с нашия, където той остави незабравима трайна следа.

Още са пресни впечатленията в София от първото гостуване на Малий театър през 1928 г. с постановките „Криле“, „Вълци и овце“, „Порт Артур“, „Село Степанчиково“, „Силата на мрака“, „Вечният извор“. Второто гостуване на Малий театър става през 1909 г. с постановките „Луди пари“ на Островски, „Бащи и деца“ на Тургенев и съвременната пиеса „Твоят чичо Миша“. Тогава Малий театър показа и първата си българска пиеса „Златното руно“ на Андрей Гуляшки, с която бе чествувал 25-годишнината от българската социалистическа революция. Сега за трети път Малий театър идва на гастроли в България с постановките си „Лес“ на Островски, „Цар Федор Иоанович“ на А. К. Толстой, „Пред залез слънце“ на Хауптман и съвременната пиеса „Така и ще бъде“ на К. Симонов. Отново и за трети път Малий театър заявява вярните си с българския театър. Сега той пристига у нас като 150-годишен юбилей и ни напомня за столетните връзки с българския театър. Можем само да пожелаем успех на юбилейния театър и на неговите прекрасни артисти, съхранили и развили своята незабравима руска актьорска школа.

(Продължение от 1-а стр.)

програма, написана от някой си, а ни напиши ти нещо сам, може пък и да сполучиш.“ Така започна да пише малки сценки и монетани...

— Сега ми става ясно защо в ашата първа пиеса се е казвала „Класа“.

— Да, тя се появи като резултат на тия пътувания, които направих през 1930 г. Имаш освен това другари в ленинградския завод „Карл Маркс“, млади работници, а също така и някои впечатления за ленинградските хулигани. От неслояването на тия три жизнени пласта възникна и самата пиеса. Написана е, за да я поставя сам, и съвсем не предположих, че ще се яви на сцената на някой от големите театри. През 1930 г. аз се преселих от Ленинград в Москва и се окаях без театър. Постъпих на работа в Прокуратура като завеждащ литературното бюро. Бях твърде млад, едва 22-годишен, а тогава младите хора се ценяха. Дадох пиесата си в две московски театри и в един ленинградски, и за моя учудване тя бе поставена твърде бързо на сцената. Но тя беше слаба пиеса, това знам сега добре и ми е съвестно, че бе нещорчно написана. Цялата е съставена от любителни режисьорски прийоми, подхожда е за режисьор с фантазия. А литературно е твърде слабо, затова рядко си спомням за нея.

— Всичко това е свързано с младостта, а още Маяковски възпяваше „Красивите 22-годишници“.

— Да, и Маяковски също така говореше, че в пиесите трябва да присъстват ежеминутното съдържание на живота. Така започна в същност и моята драматургия.

— Доколкото ми е известно, вашата най-популярна пиеса „Иркутска история“ също така е свързана с едно ваше пътуване. Бихте ли разказали предисторията на „Иркутска история“?

— Тези пиеси наистина има предистория. Аз не съм привърженик на пътувания на писатели и драматурзи за събиране на материал, в търсене на теми и пр. Никога не съм се занимавал с това, просто животът ме е обкръжавал и съм се старал да го живея заедно с останалите жители на света. И от този живот се раждат моите произведения. А случаят с „Иркутска история“ наистина заема особено място в драматургията ми, някак астранен от моята постоянна практика.

През 1954 г. бях изпратен в командировка в Иркутск по подготвянето на тамошната писателска организация за гостуване с II конгрес на Съюза на съветските писатели. През последния ден от моето пребиваване в Иркутск режисьорът на местната многоименна Франц Таурен (сега е също писател и живее в Москва) ме заведе да видя строителството на електростанцията. Там прекарах няколко часа. Бях поразен от красавицата екскаватор, никогата бях го виждал да работи. Гледах унесен тази машиниери, великолепно изпълнение на човешкия ум, и се учудвах, че целият огромно агрегат се обслужва само от 4—5 души. Бях поразен от работата на машината, следващо движение на всяко винче и се възвущах до такава степен, че когато отидохме на гарата, Франц ми каза: „А знаете ли, другарю Арбузов, вие не сте никаква писател.“ Учудих се: защо пък да не съм писател? Вас ви зане интересуваша хората, които работеха с тази машина. Попита ме дали съм виждал сред тях една жена. Аз едва я бях забелязал. Оказа се, че членовете на този екипаж били свързани с необикновено задължение: ръководителят на бригадата загинал и неговите другари взели жена му на работа при себе си на екскаватора, обучили я и известно време тя получавала заплатата на своя съпруг. Чувството на другарство ги сплотило след смъртта на старшия машинист. В тази история аз съзрях една нова нота в нашия живот. Стори ми се, че тук има нещо от ония грамадни промени, които са ни най-видими в нашия, тъй да се каже, огромно експеримент, извършван пред очите на цял свят. Но така или иначе, не започнах веднага да пиша пиесата. Отначало не мислех, че материалът е подходящ за драматургия: екскаватор, огромно строителство като фон, тълпа от хора по него — всичко това повече подхожда за филм. И едва след време пристъпих към написване на пиесата. В продължение на пет години материалът, който бях събрал за три часа, разказите и впечатленията заживяха у мен, всичко се натрупваше, докато почувствах, че трябва да напиша пиесата. И когато я завърших, вече не знаех какво точно съм измислил и какво съм взел от самия случай. Защото характерите, образите на героите са събрани от много стого животни впечатления. Онези лица, които бяха тогава там, не помнех дори как изглеждат. И когато творбата бе готова, трудно можех да отделя фантазията от действителността. Макар че после получаваш пиеса от разни краища, в които ме уверяваха, че съм описал техния случай...

Снах в потвърждение на тези мисли в продължение на един месец Алексис Арбузов иска всички да види със свои очи — Варна, „Албена“, Рилския манастир, Пловдив, София... исна да наба ви пропуснатото, да се добере до

«С ОГРОМНИ БОГАТСТВА РАЗПОЛАГА БЪЛГАРСКИЯТ ТЕАТЪР»

дали съм виждал сред тях една жена. Аз едва я бях забелязал. Оказа се, че членовете на този екипаж били свързани с необикновено задължение: ръководителят на бригадата загинал и неговите другари взели жена му на работа при себе си на екскаватора, обучили я и известно време тя получавала заплатата на своя съпруг. Чувството на другарство ги сплотило след смъртта на старшия машинист. В тази история аз съзрях една нова нота в нашия живот. Стори ми се, че тук има нещо от ония грамадни промени, които са ни най-видими в нашия, тъй да се каже, огромно експеримент, извършван пред очите на цял свят. Но така или иначе, не започнах веднага да пиша пиесата. Отначало не мислех, че материалът е подходящ за драматургия: екскаватор, огромно строителство като фон, тълпа от хора по него — всичко това повече подхожда за филм. И едва след време пристъпих към написване на пиесата. В продължение на пет години материалът, който бях събрал за три часа, разказите и впечатленията заживяха у мен, всичко се натрупваше, докато почувствах, че трябва да напиша пиесата. И когато я завърших, вече не знаех какво точно съм измислил и какво съм взел от самия случай. Защото характерите, образите на героите са събрани от много стого животни впечатления. Онези лица, които бяха тогава там, не помнех дори как изглеждат. И когато творбата бе готова, трудно можех да отделя фантазията от действителността. Макар че после получаваш пиеса от разни краища, в които ме уверяваха, че съм описал техния случай...

— Тези пиеси ми бе показана през 1960 г. от Бахчанозова театър при неговия първи гастрол у нас, а след това бе играна и в много български театри. Четири години по-късно у нас бе уредена среща на Юлия Борисова, вашата Валя от „Иркутска история“ — с наши изтънченици на същата роля; запаметена снимка ни показва, че техният брой е твърде голям. По нашите сцени са изградни и много други ваши пиеси: „Тоня“, „Година на странстване“, „Двадесети час“, „Нощта изповед“, „Моя беден Марат“, „Приказките на стария Арбат“, „В този миг отар дом“ и др. Ако се направи една статистика, вероятно ще се окаже, че вие сте един от най-често поставяните съвременни съветски драматурзи в България. И ми се вижда просто невероятно, че не сте идвали никога преди това у нас...

— Когато гледам сега вашите спектакли, изпитвам известно чувство на огорчение: във „Всичко в градината“ например виждам актьори (Любомир Кабакчиев и Андрей Чапразов), които са играли в мои пиеси — аз разпознавам техните лица, които съм запомнил по изпрегатите ми фотографии, и извънредно много съжалявам, че не съм ги виждал тогава. Живеем с чувството, че съм закъснял на някакъв свой бал. Как се е случило така? Странно ме гнет ми съльта, че съм пропуснал да видя прекрасни изпълнители, за които винаги съм мечтал. За подобни актьори бих писал и специални пиеси. Но се утешавам, че вече няма да повторя този пропуск и ще се постарая да дойда на някой от следващите мои премиери в България.

Снах в потвърждение на тези мисли в продължение на един месец Алексис Арбузов иска всички да види със свои очи — Варна, „Албена“, Рилския манастир, Пловдив, София... исна да наба ви пропуснатото, да се добере до

По случай юбилея на Малий театър се е състояла научно-творческа конференция „Малий театър — традиции и съвременност“, организирана от Министерството на културата на СССР и РСФСР, Института по история на изкуствата, Малий театър и ВТО. В конференцията са участвували със съобщения и изказвания М. Дарьов, Ю. Барабаш, Б. Равенски, Ю. Димитриев и др.

сщияната на онова от нашия национален театър, да даде в мувал и чел, разказвали са му близки и приятели. И особено го ните ресува българският театър. Всяка вечер в София той ходеше от театър в театър, срещаше се с актьори и режисьори, гледаше новите български филми, произведени от своята нечистена майка на театрален въздух, за авторско окръжение. Искрено се възхищаваше от „Осъдени души“, „Всичко в градината“, „Ситуация“, Ромул Веланов, харесваше и критикуваше „Еленка“ и „Римска баня“, говореше с възторг за „Вечни времена“ и „Зарево над Драва“, не криеше сериозните си възмущения за спектаклите като „Вишнева градина“ и „Хубавата Елена“, или филмите като „Мари Стралата“. Особено висока е оценката му за нашата актьорска школа:

— Имаш чувството, че съм подал на театрален фестивал — всеки ден гледам спектакли и почти всеки ден се възхищавам. Не мислех, че искам да лаская, да се покажа приятен. Не е така! За кратко време се убедих в какви огромни богатства разполага съвременният български театър! Когато си спомням спектаклите, които гледах, пред очите ми не прекъснато изпъкват актьорски лица и всяко от тях говори за личност! Някои от актьорите се превъзходни в пластичността и изразителността си. Изуми ме изобилието на мъже в театъра и в такива филми като „Зарево над Драва“ — мъже, които пристъпуват стабилно на сцената и на екрана. Разбира се, и налицето на красиви жени, без които театърът е невъзможен. И ми е приятно, че ги виждам да играят в различни спектакли и филми, в съвършено противоположни роли, че не разчитат на простата типичност. У вас съществуват богати възможности за избор на актьори. Разбира се, театърът не може да съществува без режисьори. Няма ли истински режисьор, и добре комплектуващият колектив не може да се представи интересно. С малки изключения аз откривах в спектаклите, които ви давах, личността на режисьора или установявах неговия почерк — от избора на пиесата до разпрешението на сценичния пространство и избора на оформлението.

Когато запитах писателя какво ние можем да очакваме от него в скоро време, той ми разказа за неговите пиеси, които се репетират в Москва, и за последната му творба „Старомодна комедия“ завършена на варненския брг. Може би премерната на ялния от тях на наша сцена ще му донесе пропуснатата и вече възмечтана среща на драматурга с българските актьори! Нена си послужим с думите му: времето е пред нас.

ЛЮБЕН ГЕОРГИЕВ

НОВИНИ

По случай юбилея на Малий театър се е състояла научно-творческа конференция „Малий театър — традиции и съвременност“, организирана от Министерството на културата на СССР и РСФСР, Института по история на изкуствата, Малий театър и ВТО. В конференцията са участвували със съобщения и изказвания М. Дарьов, Ю. Барабаш, Б. Равенски, Ю. Димитриев и др.

Държавният академичен театър „Московец“ е показал в Англия. Неодобри комедията на Кралския Шекспиров театър в Страдфорд се е състояла премиерата на „Мра за мря“, поставена от режисьора Кейт Хен.

Пиесите на Шекспир се играят в почти всички театри в Англия. Неодобри комедията на Кралския Шекспиров театър в Страдфорд се е състояла премиерата на „Мра за мря“, поставена от режисьора Кейт Хен.

Пиесите на Шекспир се играят в почти всички театри в Англия. Неодобри комедията на Кралския Шекспиров театър в Страдфорд се е състояла премиерата на „Мра за мря“, поставена от режисьора Кейт Хен.

Едуардо де Филипо, който, както е известно, наскоро предломи за продажба своя театър „Сан Фердинандо“ в Неапол, има намерение да се премести във Флоренция, където ще открие школа по речитация.

След осем години, посветени изцяло на киното, Андри Жювер до се връща на театралната сцена. Тя ще интерпретира сема театър „Монпарнас“ с медията „Мадам Маргарита“ от Р. Атейде.

ВАРНЕНСКИТЕ КУКЛЕНИЦИ В БУДАПЕЩА

Наскоро Държавният куклен театър от Варна успешно се представи на традиционните есенни „Будапещенски седмични на изкуството“. Този фестивал, който седма година създава празнично оживление в културния живот на унгарската столица, е приелателен форум за всички изтънчени музиканти и балетни състави от цяла Европа. За пръв път тази година са включени в програмата му и представители на куклено-театралното изкуство от България, Англия и Мексико — Франция.

Варненският куклен театър показа спектакъл, обединяващ куклената трактовка на оркестровата сюита „Карнавал на животините“ от Сен-Санс и четирите сатирични миниатюри „Закът“, „Кокшките“, „Рибите“ и „Български мотиви“, поставени от режисьорката Николаева Георгиева и оформени от художника Николай Изварин. Публиката и на двете представления (на първото деня от предучилищна възраст, а на второто за възрастни, между които представители на унгарската културна общественост, на българ-

ското посолство и на Българския културен център в Будапеща, ръководството на УНИМА — Международен съюз на куклените дейци, начело с президента Ян Басел от Англия, почетният президент Ян Малик от Чехословакия и вицепрезидент Луизик Крафт от ГФР, най-вече унгарски младежи и тежки продължително аплодираха и бурно изрази възхищението си от изкуството на нашите кукленици.

Проф. д-р Ян Малик сподели: „Особено ми допадна втората част на спектакъла, в която всяка миниатюра се откроява като малка баня или анекдот с лаконична, но усна и целеустремена мисъл. Вие сте успели по куклен начин да доведете до зрителите и да ги развълнувате с философско-то зърно на тези сценки. От дълги години познавам Н. Георгиева и Варненския куклен театър и сега мога уверено да кажа, че откривам една оригинална, търсеща страна в творческата натура на режисьорката и че този театър е вече един представителен институ

тут на българското куклено изкуство.“

„Приятно съм изненадан и много доволен от вашата постановка — заяви директорът на фестивала Лайош Федор при връчването на почетния диплом и възпоменателния медал на фестивала, — които напълно отговаря на деиза на тазгодишния ни фестивал „Младешка и изкуството“. Сатиричната острота на куклените сценки допадна на будното гражданско съзнание на нашите млади зрители. Наистина вие сте успели начина, по който трябва да се пристъпва към възкателната и трудно приобщавана към кукленото изкуство младежка публика. Доволен съм, че именно с такъв прекрасен театър като вашия включваме и кукленото изкуство в нашия фестивал и съжалявам, че средата ви с унгарската публика е така краткотрайна. Съдейки по варненския театър, мога да кажа, че вашият народ е сатилен с притежаването на много и разнообразни куклени театри.“

РАЙНА ДЖУРОВА

СЦЕНА ОТ СБОРНИЯ СПЕКТАКЪЛ, С КОЙТО ВАРНЕНСКИЯТ КУКЛЕН ТЕАТЪР СЕ ПРЕДСТАВИ В УНГАРИЯ. РЕЖИСЬОР ДОЦ. Н. ГЕОРГИЕВ, СЦЕНОГРАФ Н. ИЗВАРИН

ИЗ ОПЕРНИТЕ И КОНЦЕРТНИ ЗАЛИ

Времето затисне на симфоничния и оперния живот поради гастролите на Софийската опера и на Софийската филхармония в чужбина ни позволява да констатираме внимателно си върху явленията на камерния полумир. А те бяха през изминалата седмица до статично показателни за качествено амплитуда на столицаните концертен живот, за степента на неговото разнообразие, способно да задоволи вече по-добре един по-добра фершцарин интерес към музиката в сферите на нейните „серии“ жанрове: Естествено настъпващият кратък обзор не обхваща всички прояви, но и в разглежданите отразява впечатлението си до статично цялостно, за да позволи някой по-обща констатация.

Задоволява преди всичко различното бразило на инструменталните прояви в този отрязък, частично проследява, частично взет под внимание като програмата: един цигулар, един пиано, един виолончел, един на арфа и на виола д'аморе, също един камерно-оркестров. Печенското изпълнение бе застъпено от една хорова формация и един солов рецитал (на Г. Шуберт-Трайкова), който, въпреки че не се състоя, вземан пред вид, за да подчертава програмната изчерпателност. Не така благополучен е изходът със споменатата качествена амплитуда. Тук все още се срещат доста противоречиви явления. Така например наред с блестящи връх на сцената — изкуството на Г. Кремер, на публиката се предлагат и прояви в доста скромни измерения, като концерта на Н. Пинтева, при които интригуващото остана главно — предпоставката, че „нейният“ инструмент, любовната виола, е необичаен за съвременната изпълнителска практика. Основателни възразения бяха и някои организационни пропуски (закъсняващото начало на концертите, което при Уелския хор достигна 15 минути!), и преди всичко разпределението на залите. Последното показва направо професионална неориентираност сред явленията, които се предлагат. Така например на Г. Кремер бе отредена зала „Славейков“, която не бе дори запълнена докрай. Това е явен пропуск в иначе успешните усилия на главна дирекция „Българска музика“ да предлага на публиката образци на най-високо изкуство. При това изтъкнатият млад цигулар умее да „запалава“ и широка публика — до такава степен изкуството му е категорично и ясно естетическият си ценност. Наслада рецитал до рамките на същата зала бе и интересът на столицаните към рецитала на А. Готие, докато в същото време зала „България“, запълнена наполовина, е била предпоставена на „закрыт концерт“ за хор „Мадригал“.

Зала „СЛАВЕЙКОВ“. Когато човек осмисля чуждото от такъв инструменталист като Гилон Кремер, му се иска да избегне обезсилените от употреба суперлативи, за които пренебрежни касат в еднаква степен качествата на художествения факт и изпълнението на личното възприятие. „Роден музикант“, „роден цигулар“, Кремер не е от онези „посредници“, които се „скриват“ зад музиката, нито я свежда до повод на артистично самореализация. Той я сътворява в художествен образ, способен в яркостта и пълнокръвността си да слее в неповторимо естетическо единство творбата, интерпретатора и публиката. Показателен в това отношение е репертоарът му — действително универсален. На цигуларя сякаш не са нужни никакви предварителни „стилистични укреплени“ на програмата, разбирани в академичен смисъл. За него, за впечатляващите му изразни възможности, за тази удивителна цигуларова „психотехника“ всяка

творба, всяка стилна сфера се разваря като „възбужден Сезам“, отбелязвайки право към същността на изпълняването. Стиловите амплитуди между „протичащите“ немски танци из Бетховена и цигуларските миниатюри на Вебер или между трогателната поетичност на Шубертовата песен, обработена от Варниани за цигулка, и Баховата соло-партия биха белили назад станаха несъществени, вторични за възприетото. На преден план е винаги лириката — на инструментата и на свирещия. Лириката в нейните безкрайни модификации, лириката като осмисляне, на огромния образен свят, събран в такава една обхвата програма. Свят, проследен в едно съзнание, в една активна духовно-естетическа позиция към него. Моменти на изключително висока концентрация на музика и пиано възфа минор напрежение биха белили от такава интензивно естетическо удоволствие на възприетото, което за музичния в занадато не несъмнено заместя всички слушани досега интерпретации. Не можем да не поздравим цигуларя и за избора на партньор — отзвучава, тънко реагиращ пианист Олег Майзенберг!

Гъстотата на музикалните събития не ни позволи да чуем несъмнено интересните камерни рецитали на В. Чучков и Кр. Портадова. Много радужен прием намеря концертът на пианиста Анри Готие. И с основание — неговото изкуство е безспорно с много вкус, който шифрова изпълнението до степента на висока стилова изисканост, без да го лиши от топлина на живото чувство.

Вече втори сезон младата изпълнителка на виола д'аморе Нели Пинтева поднася своите засаги все още скромни прояви. Скромен, защото пред нея стоят нерешени проблеми от естетическо на предпоставките: качество на нитоната, надръстване на школата д'амора, за предпоставките у ден са творби като тези на Фр. Уолър, защото засага най-добре позволява на Пинтева да реализира тембровите достоинства на инструмента.

Зала „БЪЛГАРИЯ“. Радостно явление тук бе концертът на Софийския младежки камерен оркестър с диригент Емил Янчев. Музикалното училище задоволява не само с художествените си качества, които са култивирани умело. Това бе преди всичко демонстрация на ярка и далновидна, особено актуална понастоящем насоченост на учебно-възпитателното дело в сферите на изкуството към живота, към практиката и нейните изисквания.

Съставен от момичета между 10 и 16 години, хорът на девойките „Юноа“ (Белгичката) с диригент Джон Хюън Уайлс оставя отлични впечатления преди всичко с това, че неговите изпълнения преминават под знака на неподправеното, искрено и естествено юношеско музициране. Човек слуша деца — и им се радва като на талантливите малки певци, които живеят и на подиума с не сента така, както обичават с нея възвездението си. В програмата най-интересни биха могли би английските и уелските народни песни, които малките хористи под негово с неподправена национална характерност.

Софийският концертен живот се реализира и на още един подиум, незаслужено пренебрегван от по-широката музикална публика — залата на Българската държавна консерватория. А там именно може да се приобие представя за бъдещето на музикантите ни живот по отношение на кариерите. Саудат ме отведе на една добре съставена и стилово изнесена програма на артистката Сузана Клиничарова (от класа на М. Христов). Обичайните представи за „романтично-женствено“ изпълнителство, свързани с този инструмент, тук не се реализираха: Клиничарова притежава стабилна конструктивна мисъл, изгражда творбите стегнато и логично, с ясни формални пропорции, стриктна и сигурна в техническо отношение. Това са добри качества за една бъдеща изица, в която младата артистка ще трябва да потърси по-вече изразни светлосили, да се довери повече на своето въображение.

РОЗ-МАРИ СТАТЕЛОВА

МУЗИКАЛНИ ВЕСТИ ОТ СЪВЕТСКИЯ СЪЮЗ

В Большой театър се състоя премиера на операта „Юноа“ от Чайковски в нов сценичен прочит. Операта представяше в едно действие и три картини, — каза режисорът О. Морозов. — Искане по-дълбоко да разкрием темата за пробуждането на чувствата, за вярната и самоотвержена любов. Художник на спектакла е Н. Золотаров, дирижирал М. Ермлер.

Едновременно с шестия фестивал „Съвременна музика“ в Горки Чайковски в нов сценичен прочит. Операта представяше в едно действие и три картини, — каза режисорът О. Морозов. — Искане по-дълбоко да разкрием темата за пробуждането на чувствата, за вярната и самоотвержена любов. Художник на спектакла е Н. Золотаров, дирижирал М. Ермлер.

Първият съветски ансамбъл, гоствал в Португалия, бе оркестърът за народни инструменти при Централната съветска телевизия и съветското радио. С особен възторг публиката е посрещнала из-

пълнението на „Грандула“ — песента, в която бе даден знак за възстановието на гражданския режим. „Съветските артисти завоюваха на ните сцената“ — пише вестник „Секунда“.

Завърши Петият всесоюзен конкурс на артистите от естрадата. В предварителните му кръгове взеха участие десетки хиляди певци, инструменталисти, танцьори, концертни, майстори на цирковото изкуство. Най-добрите от тях се срещнаха в Москва в борба за наградите на конкурса.

Ансамбълът на Игор Моисеев за върши триумфална си концертна обиколка из Съединените щати. В Ню Йорк, Вашингтон, Сан Франциско, Чикаго и други големи градове при оромен успех са дадени 95 концерта.

Много бяха останалите без билет пред голямата зала на Московската консерватория, преди започването на първия концерт от цикъла, в който са включени всички симфонии на Чайковски и Прокофиев. Тези безмъртви произведения се представят от оркестра на Московската филхармония под диригентството на Кирил Кондрашин.

ПРИЗНАНИЕ ЗА БЪЛГАРСКАТА МУЗИКА

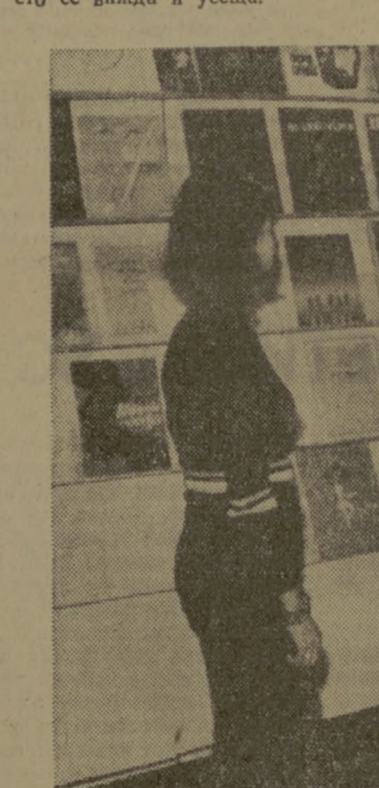
През грандиозния празник на българското изкуство — Дните на българската култура в СССР през септември — бяха включени и редица изпълнения на произведения от български композитори.

Във вестник „Волжская зarya“ от 10 септември А. Сохрина пише за концерт на Куйбишевската филхармония, състоял се тогава в деня на победата на социалистическата революция в България. Тя пише:

„Павло Владигеров е национал на гордост на България, в неговата дълбокобългарска музика, дълбоко видна корени в националния песенен и танцов фолклор, като в огледало се отразява душата на народа. Изпълнението от оркестра на композицията на Владигеров е асоциирано с картините на нар. художник на България Златко Бояджиев, с преливането на прясните слънчеви багри в неговите платна, с ликове на китовниците, с отрудени ръце, жадни за работа, и за песен селски, с веселите картини на народните веселия. Изобилието от багри, богатството, празничността на расцветието, подправена с остри танцови ритми, бе предаде по пълно от оркестра.“

Главно събитие на вечерта става първото изпълнение в Съветския съюз на Трета симфония на Цветан Цветанов. Затова произведението скоро авторът получи Димитровска награда. В нея страстно, с пареща болка музиката разказва за Септемврийското въстание от 1923 г.

Симфонията на Цветан Цветанов напомня документална фреска, в която бонте са сурови и печални. Тук има няколко сюжета — те лесно могат да бъдат почувствувани и разбрани след първото прослушване, защото музиката е така изразителна, тя просто се вижда и усеща.

В салона на ул. „Раковски“ 108 е уредена изложба на светското издателство „Музика“, на която са показани нови издания на нотни и киши. Сред нотите виждаме творби от руски и съветски композитори, от класици на западната музика. Интересен е шандът с произведения на автори от съюзните републики. Особено силно впечатление прави многообразието на детската музикална литература. Приятно е в изложбата да видим и доста произведения на български автори.

Десетдневка на съветската книга и грамофонна плоча

ВСЯКО ИСТИНСКО ПРОИЗВЕДЕНИЕ НА ИЗКУСТВОТО ВЪЗПИТАВА

Сътрудници на редакцията се срещна и разговори с генералния директор на съветската фирма за грамофонни плочи „Мелодия“, който бе гост на нашата страна. Поместваме отговорите на В. И. ПАХОМОВ.

— Василий Иванович, какви са вашите впечатления от най-новата продукция на завода „Балкантон“, с която имате възможност да се запознаете на фестивала на грамофонната плоча в Плевен тази година?

Тя показва богатото разнообразие на репертоара на „Балкантон“. Спокойно можем да направим извода, че заводът заложи с широката пропаганда на произведението от класическа музика — българска, съветска и на другите страни, отбелязва голямо внимание и на популяризирането на съвременната песен, която получава все по-широко разпространение, защото в нея намират отражение и не посредствено израз чувствата, мислите, настроенията на нашия съвременник. Трябва да кажа още, че плочите на „Балкантон“ се ползват у нас с голям успех. Много пъти сме правили изложби на български грамофонни плочи. Обикновено изложбите се организират в няколко града — Москва, Ленинград, Киев, Рига и др., а в магазините по това време се разпродават хиляди български плочи. Изобщо нашите дружески връзки с „Балкантон“ се развиват успешно, ние кажем у нас български специалисти, те посещават нашите студии и заводи.

— За читателите на „Народна култура“ би било интересно да на-

Ярко изпълнение на едно така мащабно симфонично платно, тънко постигнато на композиторския замисъл е голяма сполука на оркестра и неговия главен диригент Геннадий Проваторов, който упорито, грижливо, дълго работи над програмата на концерта и достига творческа победа в благородното дело да се популяризира най-добрите произведения на съвременната българска музика. Слушателите изключително горещо посрещнаха първото изпълнение на симфонията и с дълги овации поздравиха автора, който специално бе пристигнал на премиерата в Куйбишев.

Сполука на вечерта бе и прочитът от оркестра на „Фантастични сцени“ от Иван Маринов. Нашият симфоничен оркестър с успех изпълни и втора симфония на Жул Леви...

„Волжская зarya“ се спира още веднъж на българската музика — в брой от 16 септември отново А. Сохрина отбелязва: „Едно от главните събития на фестивала бе изпълнението на концерт за духови и ударни на българския композитор Александър Танев... Първата, втората, третата, четвъртата, петата, шестата, седмата и запалена музика никога не оставя равнодушен. Музикантите ясно се оказали във властта на нейното обаяние, те я изпълниха със замаха, темпераментно, енергично, като се справиха и особено ста на темпоритмите, и с не очакваните джазови „полскоци“ на мелодията, като предадоха прелестта на огнената танцовостихия, нейния порив... След концерта Геннадий Проваторов каза: „За нашите оркестранти концертът е цяла академия. На всяка цена ще го включваме в нашите програми.“

Инна Габичвалдзе на 6 септември пише във „Вечерний Тбилиси“: „Във великолепния концерт

БЪЛГАРСКАТА КУЛТУРА ПО СВЕТА

на колегите за камерна музика под диригентството на Васил Лолов качества на ръководителя се проявиха най-ярко при изпълнението на Пета симфония на съвременния български композитор Александър Райчев. Ние с удоволствие се запознахме с това крайно интересно и дълбоко съчинение, изпълнено с голямо вдъхновение и артистичност. Особено ни пленя изпълнението на втората, част, хорална по своята същност, която прозвуча цялостно и образно.“

В брой си от 13 октомври „Советская култура“ помества отзив от нар. артист на СССР, именития диригент Владислав Соколов за концерта на Българската хорова капела „Светослав Обретенов“. След като говори за майсторството на нашите певци и диригента Георги Робев, рецензентът отбелязва:

„Както и трябва да се очаква, най-голямо впечатление у слушателите остави хоровото творчество на българските композитори: Обретенов, Попов, Петков, Димитров, Танев, Стойков, Пипков и други. Цялата тази паяла много талантлив композитор ни има огромен принос в съкровищата на българската хорова култура. Техните произведения, различни по характер, стил, почерк, се сродяват от едно много важно, безценно качество — те са дълбоко народни, партийни по своята основа. Изумителната красота на българската народна музика постоянно присъства в съчиненията на българските композитори. Затова така неповторимо прекрасно прозвучава те в изпълнение на прекрасния хор колектив, затова бяха така благодарни слушателите, които награди с бурни аплодисменти изпълнението на всяка подобна творба.“

Почина великият цигулар на нашата епоха, големият човек и педагог Давид Фьодорович Ойстрах. Той бе увенчан с Ленинския и държавна награда, със звание на народен артист, бе носител на много международни отличия. Изкуството му бе познато в цял свят — като еталон за истинско цигуларско майсторство. Най-големите концертни зали отваряха пред него вратите си. Най-известните грамофонни фирми издаваха плочите му. Всеки ден по различни радиостанции изпълняваха по желание на слушателите неговите записи. Той бе желан член и председател на международни журита на най-авторитетни конкурси.

Давид Ойстрах бе велик цигулар. За него цигуларата нямаше тайни. Толкова пъти съм го слушала — и не съм могла да се начудя на онези непродражани лекота, с която той изпълнява и най-трудните пасажки. Впроче, той така съвършено владееше инструмента, че техническите проблеми при неговото изпълнение въобще изчезаха — оставаше пълното сливане с музиката, пълното предаване на творбите на

in memoriam

ДАВИД ОЙСТРАХ

Почина великият цигулар на нашата епоха, големият човек и педагог Давид Фьодорович Ойстрах. Той бе увенчан с Ленинския и държавна награда, със звание на народен артист, бе носител на много международни отличия. Изкуството му бе познато в цял свят — като еталон за истинско цигуларско майсторство. Най-големите концертни зали отваряха пред него вратите си. Най-известните грамофонни фирми издаваха плочите му. Всеки ден по различни радиостанции изпълняваха по желание на слушателите неговите записи. Той бе желан член и председател на международни журита на най-авторитетни конкурси.

Давид Ойстрах бе велик цигулар. За него цигуларата нямаше тайни. Толкова пъти съм го слушала — и не съм могла да се начудя на онези непродражани лекота, с която той изпълнява и най-трудните пасажки. Впроче, той така съвършено владееше инструмента, че техническите проблеми при неговото изпълнение въобще изчезаха — оставаше пълното сливане с музиката, пълното предаване на творбите на

речите на др. Брежнев и др. То дор Живков и тя дава възможност на слушателя да усети оня братски, сърдечен, горещ прием, който българският народ е заслужил да чуе на КПСР по време на неговото посещение в България.

— Каква е според вас ролята на фирмата „Мелодия“ за обогатяването не само на музикантите, но и на естетическото възпитание на съветските слушатели?

— Всичко, което произвежда фирмата „Мелодия“, обогатява музикалната и естетическата култура на народа. Знае се, че изкуството изпълнява двойка задача: естетическа и нравствена. Ние се стремим да записваме на нашите плочи онова, което ще способства за развитието на художествения вкус, за разбирането на прекрасното, което ще разширява музикалния хоризонт. Ние не искаме да създадем интерес само към песента или към танцовата музика, а да изградим у слушателя много по-широка представа за огромното музикално разнообразие на творчеството на собствения род и на народите на другите страни. Дължни сме да разрешим нравствената задача, която стои пред нас с помощта на нашите записи. Всяко истинско произведение на изкуството възпитаваша в духа на любов към своята страна, към своя народ, в духа на готовност да защитават своята родина, да я възвеличават, да я направят по-силна, способна да разрешава важните и сложни проблеми на нашето време.

— Какви други задачи стоят пред „Мелодия“?

— Фирмата „Мелодия“ се стреми да съхрани на своите грамофонни плочи цялата наша отечествена класика, всички най-добри произведения на западните и славянските композитори; освен това съхранява за наша важна и неохотна задача да популяризира съвременната песен на съветските композитори и на композиторите от братските социалистически страни. Сериозна грижа ни е и подготвята на грамофонни плочи за училищата — музикални и общообразователни, — които ще улеснят процеса на обучението. От обществено-политическите записи на пример у нас с голям успех се ползва грамофонната плоча, произведена на „Балкантон“, за посещението на др. Леонид Брежнев в България. На нея са записани

композитори от различни епохи и стилове.

Когато целият свят се прекланяше пред него като цигулар-майстор, той удивя всички със своето диригентско майсторство. Още от първото си заставане на пътя диригент Давид Ойстрах покори публиката, веднага извоюва свое място сред изтъкнатите диригенти на съвременността. И тук отново откриваме онова, което го отличаваше от цигуларите — стремението към неговите интерпретации, към намирането на своя прочит на авторската партитура.

Но аз мисля щастие да го познаем не само като цигулар и диригент. Пет години Давид Ойстрах бе мой учител в Московската консерватория. И смея да кажа, че неговият пример от разделил пътя в изкуството не само на неговите студенти, но и на цяло поколение музиканти.

Ойстрах ни учеше на труд и на любов към труда. Той изпозваше за работа всяка свободна минута — от 7 часа сутринта до късна вечер. До такава степен бе влюбен в музиката, до такава степен му бе интересен животът в нея, че не виждаше своето съществено извън света от звуци. Ойстрах притежаваше колосална работоспособност. Давид след като получи първия си фаркит, не почиваше. Когато веднъж го попитаха защо не премине от претрупащата си програма поне дирижирането, той отговори:

— Ако аз остана в къщи и спазвам предписания от лекарите режим, то ще умра много бързо, отколкото ако работя. Предпочитам да се трудя до последния си миг, отколкото да бъда труп предварително.

Така и стана — Ойстрах умря на поста си след триумфален концерт в Амстердам.

Давид Ойстрах ни учеше на висока възискателност към собственото си изкуство. Той се възмущаваше преди всеки свой концерт — защото искаше винаги да бъде на необходимото равнище, винаги с пълна мисъл да поставя редост на своите почитатели, които вярваха в него, които го очакваха с нетърпение.

Давид Ойстрах бе велик педагог. Много от съвременните големи майстори на цигуларката са минели през неговия клас, оформили са се под неговите напътствия. Той умееше да изисква от своите възпитаници максимум, на който те бяха способни, умееше да им внуши вяр в собствените сили.

Нашият учител бе пример за ядро служене към родната музика. С какво въздушевание той изпълняваше творбите на Прокофиев, Шостакович, Кабелевски, Хачатурян, с какво внимание се отнасяше към произведението на всеки млад автор!

Давид Ойстрах бе личност цялостна. Не само голем цигулар, диригент и педагог, но и голем човек. Сърдечен, честен, отзивчив, грижлив, внимателен! Затова никогда няма да бъде забравен!

СТОЯКА МИЛАНОВА
засл. артистка

Резо Чхеидзе:

«ОСНОВНАТА ДВИЖЕЩА СИЛА В КИНОТО Е ЧОВЕКЪТ»

— Това значи ли, че изключително е импровизацията?

— Не, разбира се, да се импровизира може, но на основата на точното мислене и преоценка. Разбирайте ли, ако има основа, може и да се импровизира, но на друга основа, извинете ме, не вярвам. Вярвам тогава, когато предварително всичко е ясно.

— Вашите филми винаги са посветени на значителни, общочовешки теми и проблеми, характерно за тях е силното, гражданско звучене. Предполагам и следващият ви филм не прави изключение в тази насока?

— Със сценариста Сулико Жегити създадохме заедно три филма, на път е и четвъртият, в който централен герой е партизан-работник, секретар на районен комитет. Това е филм, посветен на младото поколение партийни работници, предани на своя народ, поколение, за което народното щастие е и лично щастие.

СТЕФКА ДИМОВА

— Било промени в декора, операторско майсторство или музика, никакви неочаквани разкрития по пътя на формалните постижения не са в състояние да заменят или предат силата на човешките очи, интонация, маниери... Човекът, в случая актьорът, е дължен в максимална степен да помогне в процеса на търсенето на емоционалното и интелектуално възприемане на филма, той е този, който носи със себе си по-голямата част от идеиния и емоционалния багаж.

— Разчитате ли на предварителните репетиции или предпочитате импровизацията?

— Аз вярвам много в репетиционния метод на работа. Смятам, че репетицията в киното е също толкова важна и важна, колкото и в театъра. Аз мечтая да можем да правим репетиция на целия филм от начало до край, но засега за това нямаме възможност. Стара се винаги, когато може, да правя репетиции — така и на актьора му е ясно кого играе, и усеща мащаба на творбата.

КАДЪР ОТ ФИЛМА „ФИДАНКИ“ НА РЕЖИСЬОРЪН РЕЗО ЧХЕИДЗЕ

— Идеята е в същност много простица. Тя произтича от самия живот. Всичко, за което разказва филмът, се е случило действително и ми бе разказано от моя приятел и колега Сулико Жегити, автора на този сценарий (и на „Башата на войника“). Преди около 5 или 10 години Сулико пътувал с камион. Било студено, през пролетта, март месец (у нас в началото на март винаги е студено). И ето някъде по пътя старец спрял камиона и се качил. Носел фиданки и бил премръзнал, с очи, замръзени от вятъра. Ясно било, че имал темпелата и страдал. Но като видял, че фиданките замръзват, премръзналият старец свалил курта, с която бил облечен, и ги порчил с нея. А самият той продължавал да мръзне. Когато Сулико ми разказа всичко това, решихме, че можем да направим интересен филм, че това не е просто обикновена история от живота, а житейски факт, който дава повод за интересни философски обобщения. От него може да се направят голямо художествено платно.

— В което основна тема е делът на човека да остави нещо след себе си, да остави следа върху земята, на която е живял?

— Именно. Главното е, че човекът е искал да посади дърво, да направи нещо полезно за настоящето и бъдещите поколения. И, струва ми се, успяваме точно да очертаяме тази идея в нашия филм.

„Фиданки“ прибави към не малка сбирка от награди на Чхеидзе още няколко: от Шестия всесоюзен кинофестивал в Ташкент и от Осмия международен кинофестивал в Москва през 1973 г. И при всички случаи наградите на публиката и специалните жюри нови актьорски дарования. Впрочем това е една от характерните черти на режисора — умението му да подбере актьори за филмите си, да извлече неочаквани ползиви и да самите тях настроят, реакциите, да извади до съвършенство всеки детайл в актьорската интерпретация на образите. Попитан го как подбере актьорите и как работи с тях.

— Първо — отговорих ми той, — считам, че всяка драматургия изисква съответни актьори. За мен по-важно е всичко и да имам добри актьори, защото смятам, че основната движеща сила в киното е човекът. Нито монументи, нито ракурси, нито каквито и да

Не са чести случаите, когато един режисьор става знаменитост още с дебюта си. Още по-рядко са случаите, когато такъв режисьор успява да „надминат себе си“ и след първия шумен успех да укрепи позициите си. Ето още по-високи постижения. Грузинецът Резо Чхеидзе постави през 1955 г. заедно с приятел си Тенгиз Абуладзе първия си филм „Лурдана Магдани“ и стана световноизвестен. Филмът бе сенсационен на IX фестивал в Кан, където получи награда, а през следващата 1956 г. получи и главната награда за най-добър художествен филм на фестивала в Единбург. Следващата творба донесе на Чхеидзе слава и награда „Нацист двор“ бе удостоена с първа награда и златен медал на Шестия световен фестивал на младежта и студентите в Москва. А след още няколко главни роли по не е нужно да се припомнят наградите — тази творба надсочи съществувалите критерии и с правото на безспорно „лауреат“ световната публика и критика влезе в съвременната киноистория. А самият Резо Чхеидзе се издължи на великия Айзенщайн за доверието и подкрепата, която му беше оказал. Като сам разказва режисьорът, към киното го влечел „Броненосецът „Потемкин““. След като видял филма, младият Резо решил, че няма друг път за него, киното е негова съдба и заедно с Абуладзе на писал писмо на Айзенщайн. И не само получили отговор, но отговорът бил повече от поощрителен.

— Много е приятно, че младите са привлечени от едно тъй прекрасното изкуство, най-много поинтересно е кинематографът...

— Нататък вече е ясно — засмива се Чхеидзе, — Москва, Режисьорският факултет на ВГИК... Впрочем оттам започва и историята на моята любов и дружба с България и по-точно с български колеги и другари. Един от тях беше Даво Даковски. Чрез него най-напред опознах и обичах нашия народ. С Даво се учехме заедно в един курс, заедно се веселехме и двамата станали актьори и с удоволствие играехме заедно в „Том Соуер“. Аз с удоволствие следях работата му върху първия ми филм „Под игото“. Помня, когато ни прожуха филма в дома на журналистите в Москва — от нас никой още не бе снел филм — възбуждаше се, разказваше ни историята на България... Ето сега ме питате за филма „Фиданки“, който създадох неотдавна: този филм е за всички онези хора, които като Даво не са щадили или не щедят себе си — бързат да живеят, за да оставят нещо на поколенията след себе си... — И все пак как се роди идеята за този филм?

„Дубльорът“. Сценарист Райна Томова, режисьор Иля Велчев, оператор Красимир Костов, композитор Димитър Череван, главните роли: Мадлен Чолакова (Елена), Ириней Константинов (Иван), Досьо Досев (Народна) Наум Шопов (Боян), Виолета Донева (Ирина).

Нашата критика, а мнозина и от гостите на тазгодишния XIII фестивал на българския филм във Варна вече точно и със задоволство отбелязва, че преобладаващата част от конкурсните творби са посветени на съвременността. „Дърво без корен“, „Вечни времена“ и „Селянинът с козелото“ нарекоха своеобразен триптих за миграцията. Други три филма — „Магистрала“, „Трудна любов“ и „Дубльорът“ — ни пренесоха на нашите гигантски строежи, запознаха ни с техните герои, с техните вътрешни измерения и затова се обособиха естествено в друга тематична група. Разбира се, трудно е те да бъдат на еднакво художествено равнище — пред нас са творци от различни поколения, с малък или по-голям опит и затова постиженията не могат да бъдат равностойни. Но колкото и да сме придирчиви, не можем да не признаем — по думите на един колега — жизнената връзка на тези филми с действителността, със строителния патос на всекидневния пътос на всекидневния пътос на всекидневния пътос.

Учебно-популярният филм „Човекът и боината техника“ (реж. Ст. Брозки) получи специалната награда на министъра на народната отбрана. Това е една разказана за бъдещите и настоящи възможности на човека за овладяване огромна нависла от информация, който носи в себе си научно-техническата революция. Това се третира на фона на развитието на съвременната, модерна социалистическа армия.

Учебно-боините и научно-техническите филми, проектирани на фестивала, засягат различни страни от учебния процес в армията от дейността на родовете войски и може би богатството на темата, оригиналното им поднасяне на правиха и тези проекции интересни и привлекателни.

На Осмия филмов фестивал на армите от Варшавския договор нашата киностудия се яви с добре подбрана програма и представя филми на идеини и художествено равнище. Те разказват за историята, развитието и укрепването на нашата армия, за героизма в мирните войнски дни, за светли страници от бойния й летопис. И не случайно от представените на фестивала 12 филма киностудията на Народната армия получи 4 награди: за филмите „Настъпление на мотострелков батальон в планина“, киноновела „Откъде се знаем?“ (реж. Н. Русев), „Локатор 12“ — хроникален филм, и „Инструкторско-методическо занятие със сержанти“ (реж. К. Вардинов).

Осмият филмов фестивал на армите от Варшавския договор бе внушителна културна и политическа проява, израз на боината дружба и сплотеност на братските армии, манифестация на интернационалното единство на нашите партии и народи. Той показва, че военното документално и учебно кино прави решителни крачки по пътя на своето израстване и утвърждаване.

ДА СВЕТИШ СЪС СОБСТВЕНА СВЕТИЛИНА...

„Дубльорът“ — някои запитаха защо се обърнах към миналото, към антифашистката борба, а не към днешния ден. Тогаваша той отговори, че е искал най-напред да изплати един синовен дълг, възлягали величито на революционния идеал, но съвсем не е забравил своя вътрешен, героичен, когато срещна всеки ден. Затова независимо от мота оценка за „Дубльорът“ искам преди всичко да изразя задоволството си от това, че Иля Велчев наистина не е забравил своя вътрешен дълг, че е имал смелост да се докосне до неговия морален облик, до неговото светосъзнание, до неговите дилеми и прозрения.

Действието на „Дубльорът“ се развива на фона на строежа на гигантския язовир и на пределния са образите на младите работници, но няма да бъде съвсем точно, ако припомним този филм към филмите със „строителна тематика“. Защото режисьорът, въпреки че ни показва внушителните мащаби на едно огромно строителство и дори героизма в строителното-всеподвижното, търси друго — мястото на личността в социалистическото общество, пътищата, по които тя се самодетерминира. С всички сили режисьорът се старае да ни убеди, че измяната към собственото „аз“ води до обезличаване, старее се да потвърди мъдрата народна поговорка „Камъкът тежи на мястото си“.

Неговите герои Иван и Елена са млади, съвсем млади — изтъкват, амбициозен работник на язовирната стена и играещ първите си роли актриса от провинциален театър. Те се срещат при едно от турнетата на театъра в окръга. Памва любов, любов — както се казва — от пръв поглед. Талантливата Елена е поканена да играе главната роля в един филм. Грозни ги раздяла. Така Иван изоставя другарите си, средата, с която лътно се е свър-

зал, мечтата си да стане инженер. Калоянов, който го обича, като син. Изоставя ги, за да бъде близо до любимата — той е смел, приемат го във филмовата продукция като каскадьор, като дубльор в трупини за артистиче сцени...

Прозрението идва бавно, мъчително, но то има особена цена: то идва след премьера на филма, когато другарите на Иван го питат простосърдечно в кой епизод именно е играл. Едва сега героят разбира, че е светил с чужда светлина. В едно свое изявление изпълнителят на ролята на Иван — артистът Ириней Константинов — ясно отбелязва, че „човекът може да бъде личност само тогава, когато свети със собствена светлина. Отразената, чуждата светлина, дори когато идва от любима човек — обезличава... „Дубльорството“ от сложена ситуация, прераства в предупредение, в сигнал за внимание. Тези думи показват, че младият актьор (когото поминим от „Петната от „Моби Дик“) добре е разбрал своя герой, бил е наясно какво търси режисьорът. Разбира се, Иля Велчев не смята, че в нашия общество „дубльорството“ вече е станало обществено зло и че не трябва да хвърляме всичките си сили за неговото изкореняване. Той просто разваля за чистота в моралния облик на младия човек, иска да му внуши невянств на „дубльорството“. Обект на внимание са и двама представители на по-старото поколение — бригадирът Калоянов и кинорежисьорът Боян, бойни другари още от антифашистката борба. Единият от тях е останал верен на идеалите, за които се е борил, другият е изгубил на драгството в тежките дни на култовия период и труд по изживяне това. Проблем, не по-малко важен от „дубльорството“, поднесен тактично и оригинално, особено в срещата на два

мата край дъгата и богато подредена маса.

Иля Велчев е работил и със съвсем млади творци — с начинаещите в киното Мадлен Чолакова и Ириней Константинов и с такъв известен и опитен изпълнител като заслужил артист Виолета Донева. Досьо Досев и Наум Шопов. Справедливостта изисква да отбележим, че Калоянов на Досьо Досев остава в на шето съзнание като убедителен образец на комунист, докато елин Наум Шопов например преиграва, хвърляйки своя герой Боян от една крайност в друга — от смешността, едва ли не истеричен режисьор до сериозен, страдал другар. Смятам, че тук и намесата на Иля Велчев не е била достатъчно осезателна. Тя, както и оскъпният драматургически материал са погрешни за упълняването образа на Ирина, „свняката“ на Боян, в изпълнението на Виолета Донева.

Имах възможност във Варна да разговарям с Ириней Константинов — един обаятелен младеж с особен нар, с особена усмивка. Не мога да си обясня защо режисьорът му е наложил почти през целия филм едно поведение на мрачен и вечно недоволен герой, една маска на „изявена мъжественост“, едно поведение и действие, от които непременно да лъха решителност и мъжественост (боя в началото, измяването на колата от опасния път и пр.). То ва може би е погрешно и на „де бюатиката Мадлен Чолакова да изяви напълно своите възможности в ролята на Елена, особено в любовните епизоди. И обратно — Иля Велчев е проявил вкус и находчивост, когато ни представя втория план — особено типажата от окръжението на Иван и Калоянов, от окръжението на Боян и Ирина, ако шета... В своите търсения, в своите стремеж всеки един епизод непременно да бъде „находка“, режисьорът понякога изпада в маниерност. Следващият драматургически поток, развит до героично, филмът логично завършва с прозрението на Иван след премьера на филма, където той е бил дубльор. Допускам се обаче още един финал — срещата на Иван и Елена пред паметната плоча на Калоянов, а финал, който вече е бил подсказан и е излизан.

Споменавам тези пропуски в работата на Иля Велчев, защото смятам, че те са резултат не на липса на възможности, а по-скоро на стремежа му дори и там, където драматургическият материал е „тънък“, на всяка цена да се проявят тези възможности. Уважавам и високо ценя смелостта му да бъде лътно до съвременността и се надявам, че той няма да измени в следващата си творба, особено сега, след като има вече опит с „Дубльорът“.

ЧВДАР ГЕШЕВ

КАДЪР ОТ „НАСТЪПЛЕНИЕ НА МОТОСТРЕЛКОВИ БАТАЛЙОН В ПЛАНИНА“ НА РЕЖИСЬОРА МЛ. НЕСТОРОВ ПОЛУЧИЛ ГОЛЯМАТА НАГРАДА НА МИНИСТЪРА НА НАРОДНАТА ОТБРАНА

НА ЕКРАНА: ВОИНЪТ

Полк. Майер Албухайре

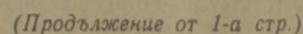
От 15 до 23 октомври т. г. в Пловдив се състои Осмият филмов фестивал на армите от Варшавския договор. В този форум на военното документално и учебно кино участвуват представители на Германската демократична република, Република Куба, Полската народна република, Социалистическа република Румъния, Съветския съюз, Унгарската народна република, Чехословашката социалистическа република, Монголската народна република и Народна република България. На фестивала бяха представени 98 документални, учебни и игрални филма. Състояха се срещи и дискусии с участниците на кинотворци и критици, военни специалисти и научни работници за мащабно и полта на военния документален и учебен филм в обучението и възпитанието на войните, младците и народа. Гости на фестивала бяха представители на специалното поделение, охраняващо Пражкия замък. Той получи наградата на министъра на народната отбрана. Това е една възбуждаща разказ за хората извървели трудните фронтови пътища. Ветераните от Отечествената война всяка година се събират и отново си спомнят онези незабравими мигове, които ги направиха приятели за цял живот. Архивните кадри с оригиналните решения.

На фестивала бяха показани и филми от героичното минало на народите от социалистическите страни, славни страници от тяхната боиния история. И безспорно на първо място сред тези платна трябва да поставим филма на съветската киностудия „Гласове на войната“ (реж. Г. Краснов). Това е един възбуждащ разказ за хората извървели трудните фронтови пътища. Ветераните от Отечествената война всяка година се събират и отново си спомнят онези незабравими мигове, които ги направиха приятели за цял живот. Архивните кадри с оригиналните решения.

В продължение на девет дни Домът на Народната армия в Пловдив събираше творците и участниците на военно-патриотичния филм. На екрана се редуват картини от един интересен, богат и разнообразен свят — свят на хора, посветили сили, ум и знания в служба на родната, за защита на социалистическите завоевания на трудещите се, на великите идеи на комунизма. В това пълноценно общуване зрителите имаха възможност да се запознаят с живота на войните от социалистическите страни, с техните напратни и сурови дилеми, да се докоснат до техните възприятия и стремежи, да се убедят още веднъж в благородните цели и задачите, на които служат нашите арми. Съвременната тема, проблемите на войната, сержантите, офицерите бяха в центъра на вниманието. И може би това е едно от най-големите достойнства на Осмия филмов фестивал на армите от Варшавския договор.

Във филмите на военните киностудии, показани на миналите фестивали, преобладаваха картини, които разкриват силата и мощта на нашите армии, съвременната техника и въоръжение. На фона на тази мащабност малко се забелязваше човекът, който управлява тази техника. На Осмия фестивал военните кинематографисти направиха сериозна крачка по посока на вътрешния свят на човека. Някои творци потърсиха конфликтите, които всеки ден се раждат и в казармата, присъствие то на човека с цялата сложност на чувствата и настроенията му. Във филмите „Войнски труд“ — ПНР (реж. Я. Холдичевич), „Не делата на войника“ — УНР (реж. М. Коромбай), „Към върха“ — НРБ (реж. Г. Палазов) авторите наблюдават най-обикновен картини от делата на войника и с неперипетност и простота разкриват пътищата за създаване на човешки добродетели, значимостта на войнския труд. Опитите на творците да викинат в душевността на войника, да се срещнат с неперипетност и простота разкриват пътищата за създаване на човешки добродетели, значимостта на войнския труд. Опитите на творците да викинат в душевността на войника, да се срещнат с неперипетност и простота разкриват пътищата за създаване на човешки добродетели, значимостта на войнския труд. Опитите на творците да викинат в душевността на войника, да се срещнат с неперипетност и простота разкриват пътищата за създаване на човешки добродетели, значимостта на войнския труд.

ПАРТИЙНА ПОВЕЛЯ, ВСЕНАРОДНО ДЕЛО

Като се изхождаше от изложените разбирания за преодоляване на недостатъците на разпокъсаност, за стимулиране на единен подход към изкуствата, за стимулиране на граждане и осъществяване на всеобща народната система за естетическо възпитание, ръководството на Комитета за изкуство и култура разгледа и одобри предложените от Института за културата „Основни положения на комплексна програма за всеобщо естетическо възпитание“. В този документ са наредени всички общите очертания на всеобщата програма, а също така показвателите на четирите национални подпрограми. В една от тях е предвидено да се съгласува задължително за развитието на художествената

лата обществена среда, като в нея ще се обърне особено внимание на естетическото влияние на материално-техническата база на обществото, на красотата на нашите градове и села, жилищните, транспортните и други условия, на монументално-декоративната украса и пр. Четвъртата програма специално ще има за свой обект опазването и по-активното използване на природата за естетическо въздействие. Това е само кратко очертаване на онай огромен кръг проблеми, които трябва да се проучат, практически да се съгласуват, за да може да се изгради действително всенародна, жизнеспособна, гъвкава естетическа програма. При това в никакъв случай изработването и още повече изпълнението на тази програма не може да бъде дело само на специалисти. В нея трябва да се включи богатият културен опит на страната, като нищо ценно от него не се отхвърля или предава на забравата, да се даде просто

на народната инициатива. Собствено творец на програмата и неин реализатор, възпитател, който сам себе си възпитава, трябва да бъде народът, а научните институти, обществените, творческите и държавните органи и организации трябва трепетно да улавят и да създават условия за успешното и плодотворно осъществяване на народните интереси и творчески стремежи. Тук трябва да се пази като от огън от грубо администриране, от канцеларско формотворчество, а също от безплодно мързене и абстрактно, не свързано с конкретни практически дела морализиране.

Задача е огромна, трудна, досега нерешавана в този си обхват и качество. Става дума за човека на настоящето и бъдещето, за строителя на развитото социалистическо общество, за наследника на революционните усилия и победи на народа ни. Какъв ще бъде той? Известен отговор на това трябва да даде есенародната програма за естетическо възпитание.

(Продължение от 1-а стр.)

секретар на ОК на БКП на Враца Иван Соколарски, секретарят на ОК на БКП в Русе Радко Стоянов, д-р. Владимир Рangelов — зам.-завеждащ отдел „Строителство и архитектура“ на ЦК на БКЛ, Анна Тричкова — директор

Центъра за художествена самодейност, председатели на ОСИК, директори на културни институти от София и провинцията; със стани или интервюта взеха участие редица изтъкнати художествени творци, някои от които са в ръководствата на творчески съюзи или национални културни институти — Николай Хайтов, Петър Каравелов, Камен Калчев, Иван Фуков, Димитър Кочев, Драгомир Стойков, Димитър Давидов, Асенев, Георги Георгиев, Ген. Крастимира Колдараки, 3-й замест. Стефанова, Иван Цветков, Радосвета Божиднева, Тома Върбанов и др. Важно място в разговорите заемат статистите на научните работници от Института по култура и от други институти като Иван Джаджев, Иван Славов, Христо Вакаретски и др. Получиме много го читателски писма, някои от които биха поместили. Интересни акценти в отделните анкети, извършвани от отделните работници сред представителите на различни обществени групи.

Отгледаните материали ни поз-
воляват да направим някои инте-
ресни изводи. Би могло да се ка-
же, че в центъра на дискусията
за изкуството и естетиката възни-
сат на учалище се "Религиозни" и
в разговор изтъкват, че борбата
за всенародно естетическо възпа-
ние се затрунява във висша сте-
пен от учебните програми, които
осигуряват непрекъснатост на
обучението по изкуствата. В горни-
те класове, когато ученикът е най-
склопен към художествени възпри-
ятия, часовете по музика и изобраз-
ително изкуство се прекъсват. На
малкия брат на часовете по лите-
ратура, все по-малко място се от-
деля на нашата класика, не се об-
ръща достатъчно внимание на съ-
временната българска литература.
Всичко това обаче е "половин-
дъно". Още по-тревожен е фактът,
че и напредните програми се изпъл-
няват от учители, които в по-голя-
мата си част са слабо подготвени.
Това важи особено за такива пред-
мети като музиката и изобразна-
телното изкуство (бяха изнесени
цифри, които показват, че на ре-
дните места в провинцията на нико-
лко десетки учители се падат
двама-трима със специално образо-
вание). В часовете по литература
учащите трябва систематично
да преподават, което днес е доста
трудно на повечеството от нас, обу-
чаваните. Не се прави задълбо-
чен психологически анализ на
творбите, опроставят се идеите на
значителни произведения. На уче-
ниците не се казва нито
дума за това, как трябва
да възприемат сложни творби
на киното и театъра. Изво-
рът на бедата е до известна сте-

нии и в системата на университетското образование, което често за дълбока слабост на така на речения „филологически“ мандатил. Не напразно в броя ни от 5. Х. т. г. Иван Славов така темпераментно разгледа един проблем, ни е разрешаване се отлага от много години — въвеждането на естетиката в програмата на филологическите специалности.

Всички мнения бяха продиктувани от искрена треска за духовно изхранване на младото поколение. Но не всички отидоха само на свърхестни специалности в различни области на науката и техниката, а и на хармонично развити личности. Не напразно писателят на Свобода Бъчварова отбеляза, че заводителите са наша гордост, но те не могат сами по себе си да бъдат големата отлика на социалистическото от капиталистическото общество (заводи няма навсякъде); наистина съществено положение, с новият съотношение между работна и умалена душност — то големата отлика, към която всички ние тръгва да се стремим.

Редията автори справедливо отбелязват, че за да бъде на високо равнище естетическото възпитание, то трябва да се основава на високи постижения на професионалното изкуство в идиологическо отношение. Ние бихме могли да спорим, че в днешна страна работа от страна на творческите съюзи за популяризиране на тези постижения. Ярък е примерът на Съюза на българските художници, който осъществява истински децентрализационни на изобразителното изкуство, считано досега едва ли не за „елитарно“, организира много национални и тематични изложби в провинцията. Особо бихме могли да отбележим групата на СХВ в околните градове, била открита на много място хубави галерии. С добри постижения могат да се похвалят през последните години всички творчески съюзи, но особено отрядно впечатление прави подемот на нашите кинематографисти. По-малобашната проблематика на филмите, повинни като професионално майсторство съществено се различава от филмичния на българския зрител. Най-добрият филм са „сбалили“ от два по три милиона зрител.

Трудно е да бъдат обгледени в една статия многобройните проблеми, повдигнати в проведената дискусия. Някои автори говориха за връзката между естетика и етика, за грозното, което все още съществува в нашите отношения. Други се спираха на въпроса за оформящата се сред някои кръгове консумативна психика. Как да реагираме срещу нея? Чрез още по-планомерно навлизане на красотата в човешкия живот. Важен фактор за изтървяване на човека от пътните на еднообразието съществуват в околната среда, да моделират, която произвежда в различни степени стотици хиляди хора към степи на изкуството. Важен фактор е цялата среда, в която живеем, работим, почиваваме. Проблемът за средата да бъде разглеждан от различни страни. Редина автори се спираха на „униформен“ вид на новите жилищни комплекси и остриге психологически въпроси, свързани с това явление (тук му е мястото да отбележим, че много от анкетиранияте читатели, жители на такива комплекси, се оплакват, че никой не се е сетил да построи там кина, книжарници, клубове; а някои от най-остриге въпроси, които те поставиха от своята гледна точка на „поп-бит“ е, защо не създават условия да се срещнат тези връзки с хубава кина, дъпска на експелитивен при подбора и превода на най-интересното в световната литература, недостатъчно привлекателният репертоар на театрите, необходимостта от по-чести гостувания на експозиции на чужди художествени галерии, от разнообразяване програмите на симфоничните концерти). Въпросът за градската среда да бъде разглеждан многоотностранно. Не ка отбележим например напълната необходимост от още по-тясното

свързана с архитектурата е дру-
тият знакува Николай Хайтов е
спря на врелата, които носи на
съвременния човек откъсването
от природата; Петър Константи-
нов на „излиняване“ на народ-
ните традиции във всекидневния
и ползвателата българския дом.
Резултатът е приемане на общи
свързани с промишлената естети-
ка, ергономията, психологията на
труда, чакат което разрешение.
Не е преодолан разрывът във вку-
совете на художниците приложни
от една страна, и на произво-
дителите на търговията от друга,
не са решени изворните пробле-
ми с дизайнерите, нито пък тях
ното „статукто“; подобряването на
средата във фабричните предприя-
тия не е поставено на научна осно-
ва и обикновено „свършва“

Бяха изнесени тревожни факти за връзка с материалната база на културните заведения. Засагат главно проблема за недостига на средства и състоянието на театралните, оперните, музейните сгради. ... Независимо от дейността, която развиват читалищата и домовете на културата, все още местата, където малецът може да се събира през свободното си време, да се отдава на културни занимания съобразно своите интереси, са малко. Този проблем се отнася с особена острота за малките градове. Ирационално се използва наличната материална база, която не е малка. В множеството неперспективни селища са изградени салони, каквито няма в големите градове. Част от тази база има големи недостатъци в градоустройството, архитектурно и функционално отношение, в звукозапис, звукоизпълнение, акустика, специалната студийна, театралната, филмовата техника. Големите национални строителни обекти базирани за културен живот се строят едва когато те са на приземяване.

Всички тези грешки трябва да бъдат извадени в бъдеще. Хубав пример за това, как при наличие на то солидна материална база и „западени“ културни дейци и общественици животът в едно селение може да бъде пълноценен, интересен, беше нашата страница, посветена на С. Николово.

Дори само изключването на повдигнатите проблеми показва колко съдържателен е бил разговора, а това е единственият начин, по който да се осигури гражданска отговорност за се отнеси авторите към една толкова деликатна област. Тъй като то предстои окончателно изготвя на на националната програма за естетическо възпитание и нейното всестранно обсъждане, ние се на даваме, че сме дали своя скромна принос за успешното протичане на този толкова навременен процес в културния живот на страната.

Убедени сме, че неразрешими въпроси не съществуват, че най-близки път към успеха е комплексното решение на проблемите на изкуството и културата, работата се превъзв на в истински центровете на културната дейност. Тяхното взаимно действие с професионите, Комсомола, Отечествения фронт, с всички местни културни институти ще осигури превръщането на програмата в жива практика.

Не бипа да се забравя, че всеки нов етап предпоставя и нови посъвременни средства и методи. Институтите, работещи в областта на културата, трябва да прогонят отчуждеността от своята практика, да внедрят такива форми, които ще отговорят на порасналото духовно и интелектуално равнище на съвременния човек.

Важна задача е разговора за естетическото възпитание, редакцията не смята своята задача за изчерпана. Ние отново и отново ще се връщаме към повдигнатите проблеми, защото в тях се предпоставят всички съществени страни на нашия културен живот; защото борбата за асесивно естетическо възпитание е борба за духовното бъдеще на нацията.

В. „НАРОДНА КУЛТУРА“

Надзатвора „Народна култура“ ни поднасята, обогатено издание „Басни“ на Жюл дьо Лафонтен един от най-старите и честни музее на Франция през XVII в., близък духовен наследник на онези знаменит писатели-лекари от предходното столетие, който зашеца на човешеството своите „Басни“ и „Пантагола“. Без баснята на Лафонтен, богата до неизмеряемост по съдържание и разкриваща форми на безупречно художествено изваяние, не бихме могли да си представим как модела на този изчерпващ източник майм, превежда в съвременни си отпире от древността до днес, Лафонтен, или Франсиск Омиа, както го нарича Илюд Тен, е познат на българския читател още от Възраждането, той е добре дошъл — с правото на големи творци-хуманисти — и в нашата современност. Професионално прецизизм, майсторски превод на Атанас Далчев и Александър Миратов естетически и учебно-научно-педагогически естествено и неизбежно влиза в Лафонтеновия свят, приложената книга е чужда — животна клетка и отича, обяснители бележки и отичат за нас — дългични по-нататък — отговорителни ни.

„Баситас“ на Ларфонт са поредното издание от джелевата библиотека „Панорама“ на издателство „Народна култура“, която от началото на настоящата година досега са представя с няколко добри издания, оформени съобразно изискванията на полиграфическата техника, характерна за този тип издателска продукция. Време е да поздравим новата инициатива на издателството — и заради неизменността на замяната, с оглед на вече реализираните издания. Да се надяваме, че библиотеката „Панорама“ ще бъде и черпак за читателя, както от календарната, така и от литературно-художествена гледна точка, и че ще бъде действително средство за разгръщане на всички замислени серии: проза, поезия, художествена документация, художествена историография, епистолярно наследство, хумор и литературно-теоретично наследство.

НИКОЛАЙ ХАЙТОВ. „Родопс
ки властелини“, Изд. „Хр. Г.
Данов“, Цена 1.31 лв.

ИОРДАН РАДИЧКОВ. „Нак
така“ Разкази, Изд. „Г. Бана
лов“, Цена 0.83 лв.

КОЛЬО ГЕОРГИЕВ. „Време
на борба, време на любов“,
Разкази, Изд. „Народна мла
деж“, Цена 0.77 лв.

ОРЛИН ВАСИЛЕВ. „Драми“.
Том. 2. Изд. „Български писа-
тел“. Цена 3.03 лв.

АЛЕКСЕЯ ТОЛСТОГО. "Петър
Първи". Изд. "Народна култу-
ра". Цена 3.37 лв.

ЮРИЯ ТИНЯНОВ. „Смъртта на Везир Мухтара“. Изд. „Народна култура“. Цена 2.08 лв.

ПИЕР КОРНЕЯ, ЖАН РАСИН.
„Френският театър на класи-
цизма“. Изд. „Народна култу-
ра“. Цена 2.82 лв.

РАХМАТ ФАЙЗИ. „Негово ве
личество Човекът“. Роман.
Изд. „Хр. Г. Данов“. Цена
1.96 лв.

МИЛЕНА ЦАНЕВА. — „Петима поети“. Изд. „Български писател“. Цена 0.94 лв.

вания на критиците за творчеството на тримата художници.

АКТЬОРИ ЗА ПИСАТЕЛИ

Под това заглавие унгарското списание „Филм, синха, мюзика“ публикува изказвания на известни унгарски актьори за писатели, чиито драматургични произведения са изиграли значителна роля в тяхното творчество.

«С всеки ден — се казва на страниците на списанието — все повече се появяват произведения, написани от актьори, в които те споделят свои мисли и впечатления и изказват интересни суждения за драматургичното изкуство.»

МАРГАРЕТ ДРОБЪЛ — ЛИТЕРАТУРЕН КРИТИК

Известната английска писателка Маргарет Дробъл, която пише главно за живота и съдбата на своите съвременници, е публикувала солидно изследване върху творчеството на английския реалист Арнолд Бенет (1867—1931), чиито произведения са преведени на руски език и са получили високи

оценка от съветската критика. Английските критици приемат монографията на Маргарет Дробъш като още едно доказателство за дълбокия и сериозен интерес на младите британски писатели към творческите завети на английския реализъм. По тяхно мнение то ва не е парадокс на литературния процес, а закономерност, която изисква внимателно изследване.

ИНТЕРЕСНА АНТОЛОГИЯ

Издателство „Нашут“ в Будапешта е публикувало антологията „Съвременниците разказват“. Това е сборникът на новите произведения от петомното издание на работническата класа, която обхваща периода от 1884 до 1935 г. Антологията е посветена на читателите, които са изключително заинтересовани от човешките, особена чужност според литературното съзнание. Книгата съдържа и много интересни материали за зараждането и първите стъпки на унгарското ботаническо движение. В книгата са поместени работи на известни писатели, като Меландер Ерин, Йонкеф Дарваши, Лайош Никол.

тан да различни страни. Редина автори се сприма на „униформен“ вид на новите жилишни комплекси и остриге психологически въпроси, свързани с това явление (тук му е мястото да отбележим, че в отговор на анкетния въпрос за „театрални комплекси, се оплаквах, че никой не се е сетил да построи там кина, книжарница, клубове; а някои от най-острите въпроси, които те поставиха от своята гледна точка на „потребители“, биха невъзможността да се снабдиш със „връзки“ с хубава книга, липсата на експедитивност при подбора и превода на най-интересното в световната литература, недостатъците при представяне, разпространение, театрални необходимости по чести гостувания на експозиции на чужди художествени галерии, от разнообразни програмите на симфоничните концерти). Въпросът за градската се да бе разгледан многократно. Не ка отбележим например напълната необходимост от още по-ясното

ПОПРАВКА

В бр. 43 от 19 X. 1974 г на
вестник и статията на арх.
Л. Панчев „Мисли върху въ-
бата на д-р Гофий и булвар-
да“ са допуснати следните
грешки: на втора коло-

на на предпоследния ред е напечатано "...минимум 664 км/ч" вместо 64 км). На последната колонка на седмия ред на се четат "...комуникацията на градското ядро" вместо "...на горското ядро".

КНИГА ЗА ТРИМАТА ПАБЛО

Наддадена е книгата „Пикасо, Неруда, Касалс — безсмъртни имена“ от Хозе Мануел Алонсо. „Хозе Мануел Алонсо е напи сал интересна книга за живо та, творчеството и смъртта на тримата: Пабло Пикасо, Неру да и Касалс, починали, но за винаги останали с нас“ — пи ше в предговора на книгата изкуствоведът Сантьяго Амон. Освен авторският текст ки нгата съдържа стихове, посве щени на тримата поети.

МАРГАРЕТ ДРОБЪЛ — ЛИТЕ-
РАТУРЕН КРИТИК

Известната английска писателка Маргарет Дробъл, която пише главно за живота и съдбата на своите съвременници, е публикувала солидно изследване върху творчеството на английския реалист Арнолд Бенет (1867—1931), чийто произведения са преведени на руски, атин и са получили висока

ЛЕВ
СТАНАС СТОЙКОВ, БОГОМИЛ
РНЕВ, ДИМИТЪР ГРЪНЧАРОВ,
АВИШАЯ, ИВАН СЛАВКОВ,
ПОПОВ, НЕШО ДАВИДОВ,
РЪВ, СВЕТЛИН РУСЕВ,
3.

ТУРА